

Profil praktyczny

Raport zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Nazwa kierunku studiów: **ekonomia**

Nazwa i siedziba uczelni prowadzącej kierunek: **Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy**

Data przeprowadzenia wizytacji: **7-8 marca 2020**

Warszawa, 2020

Spis treści

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu	4
1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej	4
1.2. Informacja o przebiegu oceny	4
2. Podstawowe informacje o ocenianym kierunku i programie studiów	5
3. Opis spełnienia szczegółowych kryteriów oceny programowej i standardów jakości kształcenia	7
Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się	7
Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się	10
Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie	19
Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry	25
Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie	30
Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku	36
Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku	38
Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia	41
Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiąganych rezultatach	46
Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów	47
4. Ocena dostosowania się uczelni do zaleceń o charakterze naprawczym sformułowanych w uzasadnieniu uchwały Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (w porządku wg zaleceń)	50
5. Załączniki:	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 1. Podstawa prawna oceny jakości kształcenia	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 2. Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 3. Ocena wybranych prac etapowych i dyplomowych	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

Część I - ocena losowo wybranych prac etapowych _____ **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

Część II - ocena losowo wybranych prac dyplomowych _____ **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

Załącznik nr 4. Wykaz zajęć/grup zajęć, których obsada zajęć jest nieprawidłowa **Błąd!** **Nie zdefiniowano zakładki.**

Załącznik nr 5. Informacja o hospitowanych zajęciach/grupach zajęć i ich ocena **Błąd!** **Nie zdefiniowano zakładki.**

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu

1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Przewodniczący: dr hab. Wiesław Ciechomski, członek PKA

członkowie:

1. dr Ewa Kulińska-Sadłocha, członek PKA
2. dr hab. Bogusław Plawgo, ekspert PKA
3. mgr Zbigniew Rudnicki, ekspert PKA z grona pracodawców
4. Natalia Mąka, ekspert PKA z grona studentów
5. Grzegorz Kołodziej, sekretarz zespołu oceniającego PKA

1.2. Informacja o przebiegu oceny

Ocena programowa na kierunku ekonomia prowadzonym w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy (dalej również: WSG, WSG w Bydgoszczy) odbyła się z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonego przez Komisję na rok akademicki 2019/2020 i stanowi czwartą ocenę programową tego kierunku studiów. Poprzednia ocena przeprowadzona została w roku akademickim 2013/2014 i zakończyła się wydaniem oceny pozytywnej.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą oceny programowej Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Wizytację poprzedzono zapoznaniem się zespołu oceniającego z raportem samooceny przedłożonym przez Uczelnię. Natomiast raport zespołu oceniającego został opracowany na podstawie hospitacji zajęć dydaktycznych, analizy prac etapowych oraz losowo wybranych prac dyplomowych wraz z ich recenzjami, wizytacji bazy naukowo-dydaktycznej, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Instytutu, pracownikami, przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego oraz studentami ocenianego kierunku.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

2. Podstawowe informacje o ocenianym kierunku i programie studiów

Nazwa kierunku studiów	ekonomia	
Poziom studiów (studia I stopnia/studia II stopnia/jednolite studia magisterskie)	studia I stopnia	
Profil studiów	praktyczny	
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)	stacjonarne i niestacjonarne	
Nazwa dyscypliny, do której został przyporządkowany kierunek	– ekonomia i finanse (dyscyplina wiodąca), 140,5 pkt ECTS – 78% – nauki o zarządzaniu i jakości, 39,5 pkt ECTS – 22%	
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na danym poziomie określona w programie studiów	6 semestrów/180 pkt ECTS	
Wymiar praktyk zawodowych/liczba punktów ECTS przyporządkowanych praktykom zawodowym (jeżeli program kształcenia na tych studiach przewiduje praktyki)	Program realizowany przed rokiem akademickim 2019/2020: 480h / 18 pkt ECTS Program realizowany od roku akademickiego 2019/2020: 960h / 30 pkt ECTS	
Specjalności / specjalizacje realizowane w ramach kierunku studiów	– ekonomika małych i średnich firm – ekonomika sektora TSL – rachunkowość i usługi finansowe – international business	
Tytuł zawodowy nadawany absolwentom	licencjat	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Liczba studentów kierunku	111	48
Liczba godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów	od 2268 do 2303 (w zależności od specjalności)	od 1836 do 1837 (w zależności od specjalności)
Liczba punktów ECTS objętych programem studiów uzyskiwana w ramach zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów	od 90,7 do 92,1 (w zależności od specjalności)	od 73,4 do 73,5 (w zależności od specjalności)
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom kształtującym umiejętności praktyczne	od 95,8 do 102,5 (w zależności od specjalności)	od 95,8 do 102,5 (w zależności od specjalności)
Liczba punktów ECTS objętych programem studiów uzyskiwana w ramach zajęć do wyboru	od 92,5 do 93,5 (w zależności od specjalności)	od 92,5 do 93,5 (w zależności od specjalności)

Nazwa kierunku studiów	ekonomia	
Poziom studiów (studia I stopnia/studia II stopnia/jednolite studia magisterskie)	studia II stopnia	
Profil studiów	praktyczny	
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)	stacjonarne i niestacjonarne	
Nazwa dyscypliny, do której został przyporządkowany kierunek	– ekonomia i finanse (dyscyplina wiodąca), 93,5 pkt ECTS – 78% – nauki o zarządzaniu i jakości, 26,5 pkt ECTS – 22%	
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na danym poziomie określona w programie studiów	4 semestry/120 pkt ECTS	
Wymiar praktyk zawodowych /liczba punktów ECTS przyporządkowanych praktykom zawodowym (jeżeli program kształcenia na tych studiach przewiduje praktyki)	480h / 18 pkt ECTS	
Specjalności / specjalizacje realizowane w ramach kierunku studiów	– rachunkowość i controlling – logistyka, transport i handel międzynarodowy – przedsiębiorczość i rozwój biznesu – zasoby ludzkie w gospodarce i organizacji – ekonomia menedżerska – international business	
Tytuł zawodowy nadawany absolwentom	magister	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Liczba studentów kierunku	53	222
Liczba godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów	od 1514 do 1519 (w zależności od specjalności)	od 1275 do 1285 (w zależności od specjalności)
Liczba punktów ECTS objętych programem studiów uzyskiwana w ramach zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów	Od 60,6 do 60,8 (w zależności od specjalności)	od 51 do 51,4 (w zależności od specjalności)
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom kształtującym umiejętności praktyczne	od 53,8 do 70,5 (w zależności od specjalności)	od 53,8 do 70,5 (w zależności od specjalności)
Liczba punktów ECTS objętych programem studiów uzyskiwana w ramach zajęć do wyboru	77,5 do 79,5 (w zależności od specjalności)	Od 77,5 do 79,5 (w zależności od specjalności)

3. Opis spełnienia szczegółowych kryteriów oceny programowej i standardów jakości kształcenia

Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1

Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku ekonomia jest zgodna ze strategią Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy. WSG prowadzi działalność zgodnie z decyzją Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 1999 r. Jest to uczelnia funkcjonująca od 20 lat, która prowadzi kształcenie na poziomie studiów drugiego stopnia na 5 kierunkach studiów (ekonomia, turystyka i rekreacja, mechatronika, pedagogika, pielęgniarstwo), na 18 kierunkach pierwszego stopnia (administracja, budownictwo, dietetyka, ekonomia, filologia, fizjoterapia, informatyka i ekonometria, inżynieria mechatroniczna, logistyka, mechatronika, pedagogika, pielęgniarstwo, przemysły kreatywne, turystyka i rekreacja, wychowanie fizyczne, zarządzanie, zarządzanie i inżynieria produkcji) oraz na 3 kierunkach jednolitych studiów magisterskich (fizjoterapia, psychologia i pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna). Wszystkie kierunki studiów prowadzone są na profilu praktycznym. Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy jest jedną z największych niepublicznych uczelni w północnej Polsce, a przy tym jest organizacją non profit. Wszystkie fundusze przeznaczane są na rozwój Uczelni, rozbudowę nowoczesnej bazy dydaktycznej, utrzymanie wysokiego poziomu kształcenia i prowadzenie działalności naukowej.

Uprawnienia do prowadzenia kształcenia na ocenianym kierunku studiów ekonomia na poziomie studiów pierwszego stopnia Uczelnia otrzymała decyzją Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w dniu 8 maja 2005 r., zaś na poziomie studiów drugiego stopnia – decyzją Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 18 lutego 2010 r. Wizytacja tego kierunku studiów odbyła się po raz trzeci.

Strategia rozwoju WSG to obszerny dokument zamieszczony na stronie internetowej Uczelni. W „Strategii Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy na lata 2018-2022” przyjętej Uchwałą Kolegium WSG z dnia 13 czerwca 2018 roku przyjęto jako priorytet podejmowanie działań na wzór „uniwersytetu przedsiębiorczości”, polegającego na rozwoju przedsiębiorczości akademickiej, rozumianej jako zaangażowanie nauczycieli akademickich i studentów, co objawia się w szczególności tworzeniem firm typu spin-off oraz spin-out przez pracowników, studentów oraz absolwentów. Celowi temu podporządkowana jest działalność takich jednostek organizacyjnych WSG jak biuro karier, akademicki inkubator przedsiębiorczości, czy innowacyjne laboratorium współpracy nauki i biznesu inLAB.

Koncepcja kształcenia na kierunku ekonomia o profilu praktycznym jest zgodna z misją Uczelni, w myśl której „Uczelnia działa w oparciu o koncepcję uniwersytetu przedsiębiorczości i uczelni zaangażowanej w model organizacji uczącej się”. Zgodnie z jej brzmieniem, Uczelnia „kładzie bardzo duży nacisk na rozwój przedsiębiorczości akademickiej, wspiera zaangażowanie pracowników i studentów w działalność gospodarczą i szeroko pojętą przedsiębiorczość”.

Koncepcja kształcenia na kierunku „ekonomia” opiera się na założeniu, że program kształcenia i profil studiów jest adekwatny do preferencji przedsiębiorców oraz uwzględnia postęp w obszarach działalności gospodarczej właściwych dla tego kierunku. Treści nauczania są zorientowane na potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym w szczególności lokalnego i regionalnego rynku pracy.

Opinie pracodawców w tym zakresie zostały wyeksponowane przez przedstawicieli Konwentu Uczelni oraz szereg firm i instytucji współpracujących od lat z WSG. Pracodawcy opiniowali między innymi to na ile efekty uczenia się i program studiów umożliwiają kształtowanie umiejętności praktycznych, w tym program studenckich praktyk zawodowych.

Koncepcja kształcenia prawidłowo lokuje się dyscyplinach, do których kierunku jest przyporządkowany, którymi są ekonomia i finanse oraz nauki o zarządzaniu i jakości.

Efekty uczenia się zarówno na studiach I jak i II stopnia kierunku ekonomia można ocenić jako zgodne z koncepcją i celami kształcenia. W zasadniczym stopniu odpowiadają też przyjętemu praktycznemu profilowi kształcenia. Kierunkowe efekty uczenia się dla studiów I stopnia na kierunku ekonomia, wynikające z koncepcji kształcenia, poziomu i profilu kształcenia, obejmują 27 efektów, w tym 10 z zakresu wiedzy, 12 w zakresie umiejętności oraz 5 w zakresie kompetencji społecznych. Kierunkowe efekty uczenia się dla studiów II stopnia na kierunku ekonomia, obejmują 25 efektów, w tym 10 z zakresu wiedzy, 9 w zakresie umiejętności oraz 6 w zakresie kompetencji społecznych.

Kierunkowe efekty uczenia się dla studiów I stopnia zostały generalnie właściwie odniesione do poziomu 6 PRK. Rekomenduje się w większym stopniu wyeksponowanie w ich treści sformułowań charakterystycznych dla 6 poziomu PRK takich jak: „w zaawansowanym stopniu” czy „formułować i rozwiązywać złożone problemy”. Efekty uczenia dla studiów II stopnia także prawidłowo odniesiono do 7 poziomu PRK. W przypadku studiów II stopnia rekomenduje się uwypuklić w zestawie kierunkowych efektów uczenia się efekty odpowiadające zapisom 7 poziomu PRK w odniesieniu do umiejętności charakterystycznych dla profilu praktycznego, a mianowicie „potrafi formułować i testować hipotezy związane z prostymi problemami wdrożeniowymi”.

Efekty uczenia się dla studiów I stopnia właściwie zostały przyporządkowane do dwóch dyscyplin ekonomii i finansów (78% ogółu ECTS) oraz nauk o zarządzaniu i jakości (22%). Podobnie efekty uczenia się dla studiów II stopnia zostały właściwie przyporządkowane do dwóch dyscyplin: ekonomii i finansów (78%) oraz nauk o zarządzaniu i jakości (22%). Można potwierdzić, iż założone efekty uczenia się są specyficzne i zgodne z aktualnym stanem wiedzy i jej zastosowaniami w zakresie powyższych dyscyplin. Jednocześnie zakładane efekty uczenia się są zgodne ze stanem praktyki w obszarach działalności zawodowej odpowiadającemu kierunkowi ekonomia.

Można potwierdzić, iż zakładane efekty uczenia się uwzględniają umiejętności praktycznego, komunikowania się w języku obcym. Na studiach I stopnia można w tym kontekście wskazać na efekt K_U10 Posiada umiejętności językowe w zakresie dyscypliny naukowej ekonomia i finanse oraz pokrewnych, zgodne z wymaganiami określonymi do poziomu B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego. Natomiast na studiach II stopnia na efekt K_U07 Zna i stosuje fachowe słownictwo ekonomiczne i konstrukcje leksykalne w języku obcym, zgodnie z wymaganiami określonymi dla poziomu B2+Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego.

Zestawy kierunkowych efektów uczenia się w grupie umiejętności obejmują liczne efekty związane z w szczególności z kształtowaniem umiejętności praktycznych. Zdecydowana większość tych efektów zarówno na studiach I jak i II stopnia posiada taki właśnie praktyczny charakter. Nie budzi wątpliwości zarówno w odniesieniu do studiów I jak i II stopnia właściwe uwzględnienie w zestawie efektów uczenia się kompetencji społecznych niezbędnych w działalności zawodowej właściwej dla kierunku ekonomia. Podobnie spełniony jest warunek uwzględnienia umiejętności praktycznego komunikowania się w języku obcym niezbędnego w działalności zawodowej właściwej dla kierunku (efekty KU09 i KU10 na studiach I stopnia oraz KU06 i KU07 na studiach II stopnia)

W odniesieniu zarówno do studiów I jak i II stopnia kierunkowe efekty uczenia się zostały sformułowane w sposób zrozumiały. W kartach przedmiotów poszczególne kierunkowe efekty uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych zostały odniesione do szczegółowych/przedmiotowych efektów uczenia się. Wszystkie kierunkowe efekty uczenia się znajdują odzwierciedlenie w szczegółowych efektach uczenia się. Treść szczegółowych efektów uczenia się z reguły posiada konkretny charakter tworząc właściwą podstawę do stworzenia systemu ich weryfikacji. Cały zestaw kierunkowych i szczegółowych efektów uczenia się można ocenić jako prawidłowy, możliwy do osiągnięcia i sformułowany w sposób zrozumiały, pozwalający na stworzenie systemu weryfikacji.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 1

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Studia na wizytowanym kierunku ekonomia odpowiadają założeniom „Strategii Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy na lata 2018-2022”. Koncepcja i cele kształcenia właściwie lokują się w dyscyplinach, do których kierunku został przyporządkowany. Koncepcja kształcenia zakłada współpracę i partnerstwo z przedstawicielami przedsiębiorstw i instytucji, w tym włączenie ich w proces tworzenia oferty edukacyjnej, programów i planów studiów na kierunku ekonomia. Efekty uczenia się zarówno na studiach I jak i II stopnia kierunku ekonomia można ocenić jako zgodne z koncepcją i celami kształcenia. Pewną słabością kierunkowych efektów uczenia się dla studiów I stopnia jest niedostateczne używanie sformułowań charakterystycznych dla 6 poziomu PRK takich jak: „w zaawansowanym stopniu” czy „formułować i rozwiązywać złożone problemy”. Efekty uczenia się dla studiów II stopnia także prawidłowo odniesiono do 7 poziomu PRK. W przypadku studiów II stopnia w zbyt małym stopniu zostały wyeksponowane efekty w odniesieniu do umiejętności charakterystyczne dla profilu praktycznego, a mianowicie „potrafi formułować i testować hipotezy związane z prostymi problemami wdrożeniowymi”. Można potwierdzić, iż założone efekty uczenia się są specyficzne i zgodne z aktualnym stanem wiedzy i praktyki w ramach dyscyplin do których przypisano kierunek (ekonomia i finanse oraz nauki o zarządzaniu i jakości). Można potwierdzić, iż zakładane efekty uczenia się uwzględniają umiejętności praktycznego, komunikowania się w języku obcym. Nie budzi wątpliwości zarówno w odniesieniu do studiów I jak i II stopnia właściwe uwzględnienie w zestawie efektów uczenia się kompetencji społecznych niezbędne w działalności zawodowej właściwie dla kierunku ekonomia. W odniesieniu zarówno do studiów I jak i II stopnia kierunkowe efekty uczenia się zostały sformułowane w sposób zrozumiały. W kartach przedmiotów poszczególne kierunkowe efekty uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych zostały odniesione do szczegółowych/przedmiotowych efektów uczenia się.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2

Treści programowe zarówno w przypadku studiów I jak i II stopnia zostały uwzględnione w kartach przedmiotów. Treści kształcenia nie zostały w kartach przedmiotów bezpośrednio odniesione do efektów uczenia się. Jednak analiza treści kształcenia dla poszczególnych przedmiotów w kontekście przyjętych w danym przedmiocie szczegółowych efektów uczenia się (odniesionych także do kierunkowych efektów uczenia się) pozwala jednoznacznie potwierdzić, iż treści programowe są zgodne z efektami uczenia się oraz uwzględniają wiedzę i jej zastosowania w zakresie dyscypliny ekonomia i finanse oraz dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości, do których kierunku jest przyporządkowany. Wizytacja zespołu oceniającego potwierdziła, iż treści kształcenia są aktualizowane i uwzględniają normy i zasady, a także aktualny stan praktyki w obszarach działalności zawodowej związanej z kierunkiem ekonomia.

Na studiach pierwszego stopnia treści kształcenia są realizowane w ramach modułów. Moduł przedmiotów ogólnouczelnianych (w programie studiów nazwany „przedmioty kanoniczne”), obejmuje 10 przedmiotów, w tym *język obcy*. Modułowi przedmiotów ogólnouczelnianych przyporządkowano 18 punktów ECTS. Ponadto na studiach stacjonarnych uwzględniono przedmiot *wychowanie fizyczne* (0 ECTS). Kolejny moduł określony jako podstawowy obejmuje: matematykę, mikroekonomię, prawo cywilne, statystykę opisową, podstawy makroekonomii, podstawy rachunkowości, podstawy zarządzania, ekonometrię, finanse, podstawy marketingu oraz podstawy logistyki. Przedmiotom tym łącznie przyporządkowano 51,5 punktów ECTS. Moduł przedmiotów kierunkowych, o łącznej liczbie ECTS równej 14,5 pkt obejmuje: analizę ekonomiczną, międzynarodowe stosunki gospodarcze, politykę społeczną, politykę gospodarczą, gospodarkę regionalną oraz ekonomię integracji europejskiej. W planie studiów przewidziano również moduły przedmiotów specjalnościowych (nazywane w programie obszarowymi). Moduł przedmiotów specjalnościowych na każdej specjalności zakłada realizację 54 punktów ECTS. Przygotowanie pracy dyplomowej realizowane jest w ramach modułu proces dyplomowania. Obejmuje on takie przedmioty jak: podstawy pisania pracy dyplomowej, edycja i prezentacja danych, seminarium dyplomowe, konsultacje dyplomowe. łącznie na moduł proces dyplomowania przypada 10,5 punktów ECTS. Pozostałymi elementami uzupełniającymi program studiów są: moduł praktyk (praktyka podstawowa „Kompetencje pracownicze”, praktyka branżowa I i II), moduł zajęć eksperckich oraz Przedmioty do wyboru I, II, III i IV. Tym ostatnim modułem łącznie przyporządkowano 31,5 ECTS. Aktualnie realizowane są specjalności: ekonomia małych i średnich firm; ekonomia sektora TSL. Układ modułów kształcenia, w ich ramach przedmiotów kształcenia i przypisanych im punktów ECTS jest taki sam na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych (z wyjątkiem wychowania fizycznego realizowanego tylko na studiach stacjonarnych).

Podobnie jak na studiach I stopnia, na studiach drugiego stopnia treści kształcenia są realizowane w ramach przedmiotów zgrupowanych w moduły. Także rodzaje modułów na obu poziomach studiów są zbliżone. Na studiach II stopnia moduł przedmiotów ogólnouczelnianych, obejmuje 5 przedmiotów: wnioskowanie statystyczne, makroekonomia, historia myśli ekonomicznej, ekonomia menedżerska,

prognozowanie procesów ekonomicznych, prawo gospodarcze i handlowe. W kolejnym module przedmiotów podstawowych przewidziano 6 przedmiotów, o łącznej liczbie 21 punktów ECTS. Moduł przedmiotów kierunkowych obejmuje: rynek finansowy i kapitałowy, ekonomia międzynarodowa, ekonomia matematyczna, gospodarowanie kapitałem ludzkim o łącznym wymiarze 9 punktów ECTS. Moduły przedmiotów specjalnościowych niezależnie od specjalności liczą zawsze 33,5 punktu ECTS. Moduł proces dyplomowania, obejmuje: seminarium dyplomowe, konsultacje dyplomowe, dyplomowy projekt badawczy, komputerowe metody opracowania danych naukowych, metodologię badań naukowych. Łącznie na moduł przypada 20 punktów ECTS. Ponadto w ramach programu kształcenia uwzględniono moduł praktyk (Praktyka podstawowa „Kompetencje pracownicze”, Praktyka branżowa I i II), moduł Zajęć eksperckich oraz Przedmioty do wyboru I, II i III, którym łącznie przyporządkowano 32 ECTS. Aktualnie są realizowane specjalności: ekonomia menedżerska; international business (studia w j. angielskim); logistyka, transport i handel międzynarodowy; przedsiębiorczość i rozwój biznesu; rachunkowość i controlling; zasoby ludzkie w gospodarce i organizacji. Układ modułów kształcenia, przedmiotów kształcenia i przypisanych im punktów ECTS jest taki sam na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych.

Zarówno w odniesieniu do studiów I jak i II stopnia (stacjonarnych i niestacjonarnych) można potwierdzić, iż treści programowe są kompleksowe i specyficzne dla zajęć tworzących program studiów i zapewniają uzyskanie wszystkich zakładanych efektów uczenia się.

Studia pierwszego stopnia trwają 6 semestrów i przypisano im łącznie 180 punktów ECTS. Studia drugiego stopnia trwają 4 semestry i kończą się nadaniem tytułu zawodowego magistra. Studium II stopnia przypisano łącznie 120 punktów ECTS. W kartach przedmiotów uwzględniono bilanse nakładów czasu pracy, obejmujące godziny realizowane w ramach kontaktu bezpośredniego (wykłady, praca warsztatowa, zajęcia zdalne – rozumiane jako prowadzone w bezpośrednim kontakcie nauczyciela i studentów) jak i pracę własną studenta. Godziny aktywności studenta zostały przeliczone na punkty ECTS przy stosowaniu przelicznika 1 punkt ECTS odpowiada 25 godzinom aktywności studenta. Na studiach pierwszego stopnia program kształcenia na wszystkich specjalnościach na studiach stacjonarnych obejmuje od 4630 do 4560 godzin nakładu pracy studenta, a na niestacjonarnych od 4522 do 4525 godzin. Na studiach drugiego stopnia program kształcenia na wszystkich specjalnościach na studiach stacjonarnych obejmuje od 3038 do 3062 godzin nakładu pracy studenta, a na niestacjonarnych od 3038 do 3041 godzin. Można ocenić, iż czas trwania studiów, nakład pracy mierzony łączną liczbą punktów ECTS konieczny do ukończenia studiów, jak również nakład pracy niezbędny do osiągnięcia efektów uczenia się przypisanych do zajęć lub grup zajęć są poprawnie oszacowane i zapewniają osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się.

Na studiach I stopnia stacjonarnych liczba godzin z bezpośrednim udziałem prowadzącego (zarówno w kontakcie bezpośrednim, jak i w ramach e-learningu z bezpośrednim udziałem prowadzącego i studentów) wynosi w zależności od obszaru (specjalności) studiów od 2268 do 2303. W ramach godzin bezpośrednich wykłady stanowią od 33,3% do 35,3% natomiast zajęcia o charakterze aktywizującym (ćwiczenia, zajęcia laboratoryjne, praktyki, zajęcia warsztatowe, projektowe i lektoraty od 64,7% do 66,7%. Na studiach niestacjonarnych I stopnia liczba godzin z bezpośrednim udziałem studentów i prowadzącego wynosi od 1836 do 1837 godzin. Wykłady stanowią przy tym od 31,2% do 33,1% łącznej liczby godzin z bezpośrednim udziałem prowadzącego, zaś zajęcia o charakterze aktywizującym od 66,9% do 68,8%. W ujęciu punktów ECTS na studiach stacjonarnych I stopnia zajęcia dydaktyczne wymagające bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów obejmują od 90,7 do 92,1 pkt. ECTS, co stanowi od 50,4% do 51,2%. Wymagania w tym zakresie zostają spełnione. W przypadku

studiów niestacjonarnych I stopnia zajęciom z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich i studentów przypisanych jest od 73,4 do 73,5 punkty ECTS, co odpowiada 40,8% programu kształcenia.

Na studiach II stopnia stacjonarnych liczba godzin wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów wynosi od 1514 do 1519 godzin, z czego wykłady stanowią od 31,2% do 36,8% ich ogólnej liczby, zaś zajęcia aktywizujące (ćwiczenia, zajęcia laboratoryjne, zajęcia warsztatowe, projektowe i lektoraty) stanowią od 63,2% do 68,8%. W przypadku studiów niestacjonarnych liczba godzin z bezpośrednim udziałem studentów i prowadzącego wynosi od 1275 do 1285 godzin, w tym wykłady stanowią od 30,4% do 34,2%, a zajęcia aktywizujące od 65,8% do 69,6%. W ujęciu punktów ECTS na studiach stacjonarnych II stopnia zajęcia dydaktyczne wymagające bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów obejmują od 60,6 do 60,8 pkt. ECTS, co stanowi od 50,5 do 50,7 % programu kształcenia. Wymagania w tym zakresie zostają spełnione Na studiach niestacjonarnych II stopnia zajęciom z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich i studentów przypisanych jest od 51 do 51,4 punkty ECTS, co odpowiada 42-42,8% .

W bilansach nakładów czasu pracy wyraźnie wskazano na nakłady w formie wykładów, ćwiczeń, zajęć zdalnych oraz pracy własnej studenta przyporządkowanej wykładom i ćwiczeniom. W kartach znajduje się jedynie błąd formalny, polegający na uwzględnieniu nakładów pracy własnej studentów w części tabeli, zatytułowanej „zajęcia w kontakcie bezpośrednim” Należy jednak podkreślić, iż błąd ten ma charakter techniczny i nie przekłada się na prawidłowość bilansów nakładów czasu pracy. Analiza bilansów nakładów czasu pracy w kartach przedmiotów pozwala potwierdzić, iż dla poszczególnych zajęć lub grup zajęć nakłady czasu pracy w ramach zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów zapewniają osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się.

Analiza sekwencji zajęć lub grup zajęć, a także dobór form zajęć i proporcje liczby godzin zajęć realizowanych w poszczególnych formach zapewniają osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się. Przedmioty specjalnościowe zarówno na studiach I i II stopnia umieszczono przede wszystkim w trzech ostatnich semestrach nauki.

Programy studiów zarówno I jak i II stopnia dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych umożliwia wybór zajęć, którym przypisano punkty ECTS w wymiarze większym niż 30% łącznej liczby punktów ECTS. Na studiach I stopnia program studiów umożliwia studentowi wybór przedmiotów w zależności od specjalności w wymiarze od 92,5 do 93,5 ECTS, co stanowi 51-52% łącznej liczby punktów ECTS. W ramach przedmiotów do wyboru można wymienić: lektorat z języka obcego i języka obcego specjalistycznego, przedmioty określone w planie studiów jako przedmiot do wyboru, seminarium dyplomowe, konsultacje dyplomowe, praktyka kompetencje pracownicze i praktyka branżowa, przedmioty specyficzne dla poszczególnych specjalności. Na studiach II stopnia program studiów umożliwia w zależności od specjalności wybór przedmiotów w wymiarze od 77,5 do 79,5 punktów ECTS, co stanowi 64,5-66% łącznej liczby punktów ECTS. W ramach przedmiotów do wyboru można wymienić: lektorat z języka obcego i języka obcego specjalistycznego, przedmioty określone w planie studiów jako przedmiot do wyboru, seminarium dyplomowe, konsultacje dyplomowe, dyplomowy projekt badawczy, praktyka kompetencje pracownicze i praktyka branżowa, przedmioty dla poszczególnych specjalności.

Program studiów przewiduje w ramach poszczególnych modułów zajęcia powiązane z praktycznym przygotowaniem zawodowym. Udział zajęć kształtujących umiejętności praktyczne jest nieco zróżnicowany w zależności od specjalności. Na studiach I stopnia:

- na specjalności ekonomika sektora obejmują 95,8 punktów ECTS, co stanowi 53,2% ich ogólnej liczby;
- na specjalności rachunkowość i usługi finansowe obejmują 101,5 punktów ECTS, co stanowi 56,4% ich ogólnej liczby;
- na specjalności ekonomika małych i średnich firm - obejmują 102,5 punktów ECTS, co stanowi 56,9% ich ogólnej liczby;
- na specjalności International business - obejmują 97,5 punktów ECTS, co stanowi 54,2% ich ogólnej liczby.

Na studiach II stopnia program studiów przewiduje w ramach poszczególnych modułów zajęcia kształtujące umiejętności praktyczne w różnym wymiarze w zależności od specjalności:

- na specjalności logistyka, transport i handel międzynarodowy - obejmują 66 punktów ECTS, co stanowi 55% ich ogólnej liczby;
- na specjalności rachunkowość i controlling - obejmują 67 punktów ECTS, co stanowi 55,8% ich ogólnej liczby;
- na specjalności ekonomia menedżerska - obejmują 67 punktów ECTS, co stanowi 55,8% ich ogólnej liczby;
- na specjalności przedsiębiorczość i rozwój biznesu - obejmują 70,5 punktów ECTS, co stanowi 58,8% ich ogólnej liczby;
- na specjalności International business - obejmują 69,5 punktów ECTS, co stanowi 57,9% ich ogólnej liczby;
- na specjalności zasoby ludzkie w gospodarce i organizacji - obejmują 64,5 punktów ECTS, co stanowi 53,8% ich ogólnej liczby.

Warto podkreślić, iż Uczelnia prawidłowo do zajęć o charakterze praktycznym nie zalicza wszystkich godzin i punktów ECTS dla poszczególnych wybranych przedmiotów lecz szacuje w ramach wybranych przedmiotów wymiar zajęć o faktycznie praktycznym charakterze.

Zarówno na studiach I jak i II stopnia stacjonarnych i niestacjonarnych przewidziano zajęcia kształtujące znajomość języka obcego. Na studiach pierwszego stopnia zajęcia z języka obcego przewidziano na II, III, IV i V semestrze studiów. Na studiach II stopnia język obcy (angielski) realizowany jest w ramach modułu elastycznego kształcenia w wymiarze 2 punktów ECTS. Wymiar kształcenia językowego na studiach II stopnia można określić jako skromny.

Oceniany kierunek studiów przyporządkowany jest do dyscyplin w ramach dziedziny nauki społecznych w związku z tym nie dotyczy go wymóg uwzględnienia w programie studiów zajęć z dziedziny nauk humanistycznych lub nauk społecznych. Tym nie mniej Uczelnia wskazuje, iż na studiach I stopnia takie zajęcia z dziedziny nauk humanistycznych są prowadzone w wymiarze odpowiadającym 10,5 punktom ECTS, natomiast na studiach II stopnia w wymiarze odpowiadającym 3,5 punktom ECTS.

W planie studiów przewidziano wykorzystanie metod i technik kształcenia na odległość. Na studiach I stopnia udział godzin przewidzianych na studiach stacjonarnych wynosi 172 godziny zaś na studiach niestacjonarnych w zależności od specjalności 244, 246 lub 266 godzin. Na studiach II stopnia stacjonarnych w zależności od specjalności 96, 97 lub 102 godziny, zaś na studiach niestacjonarnych 115, 110, 135, 136, 396, 376 godzin. Można zauważyć zróżnicowany udział zajęć zdalnych jest on jednak dopuszczalny. Przewidziany wymiar zajęć prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość jest zgodny z wymaganiami w tym zakresie. Uczelnia prawidłowo uregulowała zasady realizacji zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość w Uchwale Kolegium Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy z dnia 16 października 2018 r. w sprawie opracowywania autorskich programów nauczania, przygotowania materiałów dydaktycznych. Uchwała określa zasady realizacji zajęć zdalnych, rodzaje materiałów dydaktycznych zamieszczanych na platformie oraz inne

formy aktywności dydaktycznej na platformach LMS. W załącznikach do uchwały opisane są standardy jakie muszą spełniać zamieszczane materiały dydaktyczne. W trakcie wizytacji zespołu oceniającego dokonano gruntownego przeglądu funkcjonowania kształcenia zdalnego na kierunku ekonomia w kontekście wymagań sformułowanych w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września w sprawie studiów (Dz.U z 2018 r. poz. 1861, z późn. zm.). Można potwierdzić, iż nauczyciele akademicy i inne osoby prowadzące zajęcia zostali przygotowane do realizacji kształcenia na odległość. Realizacja zajęć jest na bieżąco kontrolowana przez odpowiednią komórkę organizacyjną. Infrastruktura informatyczna i oprogramowanie umożliwia synchroniczną i asynchroniczną interakcję między studentami a nauczycielami akademickimi. Stosowana platforma daje studentom możliwość przesyłania plików z wykonanymi przez nich zadaniami. Istnieje możliwość przeprowadzania testów – od samosprawdzających, ćwiczeniowych, po sprawdzające opanowanie przez studentów materiału zaliczeniowego. Ponadto platforma umożliwia zakładanie różnego rodzaju forów dyskusyjnych – od ćwiczeniowych, na których studenci dyskutują na wyznaczone przez prowadzącego tematy, poprzez fora ogłoszeniowe, aż po fora typu Hydepark, przeznaczone do prowadzenia rozmów na dowolny temat. Zapewniono materiały dydaktyczne opracowane w formie elektronicznej. Studenci mają możliwość osobistych konsultacji z nauczycielami akademickimi i innymi osobami prowadzącymi zajęcia w siedzibie Uczelni. Weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się odbywa się przez bieżącą kontrolę postępów w nauce, z tym że przeprowadzanie zaliczeń i egzaminów kończących określone zajęcia odbywa się w siedzibie Uczelni. Studenci odbyli szkolenia przygotowujące do udziału w tych zajęciach. W trakcie wizytacji skontrolowano przebieg wylosowanych zajęć prowadzonych na odległość potwierdzając ich prawidłowość zarówno w komunikacji synchronicznej jak i asynchronicznej. Metody wykorzystywane w kształceniu na odległość są prawidłowe, a wymiar tej formy kształcenia nie budzi zastrzeżeń.

Można potwierdzić, iż stosowane na ocenianym kierunku studiów metody kształcenia są różnorodne, specyficzne i zapewniają osiągnięcie przez studentów wszystkich efektów uczenia się. Należy podkreślić, iż metody kształcenia wskazane są w kartach przedmiotów i co szczególnie godne uznania przyporządkowane poszczególnym szczegółowym efektom uczenia się. Uczelnia zakłada, iż w zależności od formy zajęć oraz zakładanych efektów uczenia się wyodrębnia się trzy grupy metod kształcenia: metody podające, metody poszukujące oraz metody ćwiczeniowo-praktyczne. W przypadku przedmiotów związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym dominują aktywizujące metody kształcenia w formie ćwiczeń, zajęć projektowych, warsztatowych, laboratoriów i seminariów. Często wykorzystywaną metodą jest także studium przypadku, projekt, dyskusja panelowa, metody ćwiczeniowo-praktyczne – projekt.

Analiza dokumentacji oraz wizytacja zespołu oceniającego pozwalają potwierdzić, iż w doborze metod dydaktycznych są uwzględniane najnowsze osiągnięcia dydaktyki akademickiej, a w nauczaniu i uczeniu się są stosowane właściwie dobrane środki i narzędzia dydaktyczne wspomagające osiąganie przez studentów efektów uczenia się. Przykładowo można wskazać, iż w ramach przedmiotów związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym wprowadzono zajęcia projektowe. Ponadto duży udział metod aktywizujących zapewnia właściwą stymulację studentów do samodzielności i pełnienia aktywnej roli w procesie uczenia się. Można tu wskazać przykładowo poza wyżej wymienionymi na takie dodatkowe metody jak dyskusja panelowa i seminaryjna, studium przypadku, symulacja.

Stosowanie na kierunku ekonomia metod projektowych, metody studium przypadku, ćwiczeń praktycznych czy symulacji a także zajęć w formie praktyk zawodowych sprawia, iż można potwierdzić, że Uczelnia zapewnia przygotowanie do działalności zawodowej, w sposób umożliwiający

wykonywanie czynności praktycznych przez studentów, stosowanie właściwych metod i narzędzi, w tym zaawansowanych technik informacyjno-komunikacyjnych w obszarze zawodowym związanym z dyscypliną ekonomia i finanse oraz dyscypliną nauki o zarządzaniu i jakości do których przypisano kierunek.

Można potwierdzić, iż zakładane efekty uczenia się oraz przewidziane w programie kształcenia moduły kształcenia a także przyjęte w ich ramach metody dydaktyczne uwzględniają opanowanie języka obcego co najmniej na poziomie B2 w przypadku studiów pierwszego stopnia lub B2+ na poziomie studiów drugiego stopnia.

Uczelnia deklaruje, iż rozwiązania w zakresie dostosowania procesu uczenia się do zróżnicowanych potrzeb grupowych i indywidualnych studentów są pochodną z jednej strony oczekiwań samych studentów, w tym studentów z niepełnosprawnościami a z drugiej strony muszą być dostosowane do możliwości organizacyjnych Uczelni oraz kadry. Podstawą podejścia do kwestii indywidualizacji procesu kształcenia są zapisy Regulaminu Studiów WSG, w których uwzględniono indywidualną organizację studiów (IOS), indywidualny plan i program studiów (IPPS) oraz indywidualną ścieżkę studiowania (IŚS). Możliwość korzystania z indywidualnej organizacji studiów może dotyczyć wybranego semestru. Ten tryb organizacji kształcenia umożliwia studentowi ustalanie indywidualnych sposobów osiągania efektów uczenia się i ich weryfikacji. Wymagana jest zgoda nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na uczestnictwo w innych terminach niż przewidziano w rozkładzie zajęć studenta. Forma indywidualnego planu i programu studiów (IPPS) przeznaczona jest dla studentów wybitnie uzdolnionych, którzy mogą ubiegać się o realizację studiów, albo ich określonej części, według indywidualnego programu kształcenia i planu studiów. IPPS zakłada rozszerzenie zakresu treści uczenia się w ramach studiowanego kierunku, poziomu, profilu, specjalności lub obszaru studiów. Trzecia forma indywidualizacji to indywidualna ścieżka studiowania, która dotyczy indywidualizacji w zakresie realizacji planów studiów, w tym sposobów osiągania efektów uczenia się i ich weryfikacji oraz indywidualnej organizacji procesu studiowania. W ramach IŚS na podstawie oferty programowej/przedmiotowej studia odbywają się, z uwzględnieniem indywidualnych zainteresowań studenta oraz liczby punktów ECTS przypisanej poszczególnym formom zajęć lub modułom przedmiotowym. Uczelnia zauważa, iż najczęściej IŚS dotyczy studentów, którzy zostali przyjęci na wyższy niż pierwszy semestr studiów oraz studentów zrekrutowanych na studia w naborze zimowym. Poza wymienionymi w Regulaminie Studiów specjalnymi ścieżkami kształcenia indywidualizacji kształcenia sprzyjają następujące rozwiązania:

- wybór stosunkowo licznych specjalności;
- wybór seminarium dyplomowego w oparciu o proponowaną tematykę;
- wybór przedmiotów z puli przedmiotów do wyboru.

Można potwierdzić, iż uczelnia stosuje metody kształcenia i organizacji studiów, które umożliwiają dostosowanie do zróżnicowanych potrzeb grupowych i indywidualnych studentów, w tym potrzeb studentów z niepełnosprawnością, jak również realizowanie indywidualnych ścieżek kształcenia.

Ograniczony wymiar zajęć w ramach kształcenia na odległość i ich przypisanie do poszczególnych modułów kształcenia pozwala potwierdzić, iż metody i techniki kształcenia na odległość, w przypadku zajęć kształtujących umiejętności praktyczne są wykorzystywane jedynie pomocniczo.

Organizację praktyk reguluje „Regulamin studenckich praktyk zawodowych”, przyjęty Zarządzeniem Rektora z dnia 1 października 2019 roku. Wg jego zapisów organizację praktyk, dla każdego stopnia

studiów podzielono składają się następujące moduły. Dla studiów I stopnia: moduł Praktyki „Kompetencje pracownicze”, w wymiarze 160 godzin, realizowane do końca II semestru; b) moduł Praktyka branżowa I – 160 godzin realizowane w IV semestrze; c) moduł Praktyka branżowa II - 160 godzin w V semestrze. Dla studiów II stopnia zdefiniowano praktyki „Kompetencje pracownicze”, w wymiarze 160 godzin, realizowane w I semestrze, praktyki branżowe I – 160 godzin w II semestrze oraz Praktyki branżowe II - 160 godzin w III semestrze.

Praktyka „Kompetencje pracownicze” kładzie nacisk na wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne, związane z funkcjonowaniem pracownika w środowisku pracy. Praktyka branżowa uwzględnia specyfikę obszaru/specjalności realizowanego w ramach kierunku ekonomia.

Aktualnie obowiązujący Regulamin praktyk zastąpił Regulamin studenckich praktyk zawodowych przyjęty Zarządzeniem Rektora z dnia 19 maja 2015 roku. Również tam stosowany był podobny podział na moduły. Zasadniczej zmianie uległ czas organizacji praktyk oraz poszerzony sposób ich dokumentowania. W poprzedniej regulacji wymagana była od studenta jedyna Karta praktyki. Regulamin wprowadził także osobę Opiekuna merytorycznego praktyki. Warto podkreślić, że zapisane zmiany znacznie podnoszą poziom nadzoru nad procesem realizacji praktyki oraz możliwość uzyskania zakładanych efektów kształcenia.

Organizacją praktyk i staży zajmują się (ściśle z sobą współpracując) Akademickie Biuro Karier oraz Pracownia Kształcenia Praktycznego. Stały kontakt z podmiotami zewnętrznymi, pozwala na bieżącą aktualizację i poszerzanie bazy podmiotów otoczenia społeczno-gospodarczego, zainteresowanych organizacją praktyk dla studentów. Istnieje także możliwość wyboru miejsca praktyki, samodzielnie wybranego i zgłoszonego przez studenta. Większość studentów wybiera taką właśnie formę. Jeśli podmiot przyjmujący na praktykę nie został jeszcze zweryfikowany przez uczelnię, student zobowiązany jest wykazać, że taka lokalizacja pozwoli na zrealizowanie celów zakładanych dla praktyki, a opiekun praktyk zweryfikować przedstawione informacje. Wymaga to przygotowania dokumentów zgodnie z instrukcją przedstawioną w wewnętrznym systemie iSAPS 3.0. Na tej podstawie Opiekun weryfikuje miejsce pod kątem zgodności z założeniami programu praktyk. Szczegółową ścieżkę zatwierdzenia nowej lokalizacji dla praktyki udostępniono studentom w wewnętrznym systemie informacyjnym ONTE w postaci instrukcji dla studenta i Opiekuna, opracowanej przez Pracownię Kształcenia Praktycznego na podstawie Regulaminu praktyk.

Praktyki realizowane są pod nadzorem opiekuna praktyk z ramienia zakładu pracy oraz merytorycznego opiekuna praktyk ze strony uczelni. Sposób doboru opiekuna merytorycznego, w tym wymaganych kompetencji, opisuje szczegółowo „Instrukcja doboru opiekuna studenckich praktyk zawodowych” wprowadzona 01.10.2019 r. przez Prorektora ds. kształcenia w WSG w Bydgoszczy. Przyjęta procedura pozwala na właściwy dobór opiekuna zarówno pod względem doświadczenia oraz kwalifikacji jak utrzymania odpowiedniej liczby osób zajmujących się opieką nad praktykami.

W programie studiów praktykom przypisano łącznie 18 pkt. ECTS (w 3 modułach po 6 ECTS) na studiach I stopnia oraz 18 pkt. ECTS na studiach II stopnia (również w 3 modułach po 6 ECTS) - zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych.

Zgodnie z analizą stanu na dzień wizytacji, oraz obowiązującego aktualnie Regulaminu Praktyk zdefiniowane dla praktyk efekty uczenia się są zgodne z efektami uczenia się przypisanymi do pozostałych zajęć lub grup zajęć. Dotyczy to zarówno studiów I jak i II stopnia. Także treści programowe określone dla praktyk, oraz dobór miejsc odbywania praktyk zapewniają osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się.

Zgodnie z „Instrukcją hospitacji”, wprowadzoną 01.10.2019 zarządzeniem Prorektora ds. kształcenia, hospitacji podlegają wszystkie praktyki zawodowe przewidziane w ramach studiów na danym kierunku. Harmonogram hospitacji ustala opiekun praktyk z ramienia uczelni. Protokół z hospitacji podpisuje zarówno opiekun ze strony uczelni jak i opiekun ze strony podmiotu przyjmującego na praktykę. W trakcie hospitacji, obok samego sposobu organizacji czasu i zadań studenta, weryfikacji podlega także infrastruktura i wyposażenie miejsc odbywania praktyk. Pozwala to w pełni na ich ocenę pod kątem zgodności z potrzebami procesu nauczania i uczenia się oraz prawidłowej realizacji praktyki. Tworzona i weryfikowana na bieżąco baza podmiotów przyjmujących studentów na praktyki, pozwala na wiarygodną weryfikację przebiegu praktyki i jej organizacji.

Zarówno sposób dokumentowania praktyk jak i sposób ich zaliczania, pozwalają w pełni na systematyczną ocenę i ustawiczne doskonalenie programu praktyk. Zgodnie z zapisami „Instrukcji Prorektora ds. kształcenia WSG z dn. 01.10.2019 ws. doboru merytorycznych opiekunów studenckich praktyk zawodowych”, również osoby sprawujące nadzór nad praktykami z ramienia uczelni oraz opiekunowie praktyk, podlegają stałej weryfikacji i ocenie.

Na zakończenie każdej praktyki student zobowiązany jest do przedstawienia dokumentacji, przygotowanej zgodnie z zapisami uchwały Kolegium WSG w Bydgoszczy z dnia 12.03.2019r. Dokumentacja musi zawierać: „Kartę praktyk” – odpowiednik dziennika praktyk, „Ankiętę dotyczącą studenckich praktyk zawodowych” wypełnioną przez studenta oraz przedstawiciela podmiotu przyjmującego na praktykę, „Arkusze hospitacji praktyk” oraz ew. inne dokumenty przypisane do danej specjalności studiów. Wzorce wszystkich wymienionych wyżej dokumentów zdefiniowano oraz udostępniono na ogólnodostępnych stronach systemu uczelnianego, także w języku angielskim.

Od studenta wymagane jest także przygotowanie opisu praktyki, przyjmującego w niektórych przypadkach formę projektu. Warto zwrócić uwagę, że poziom tych opracowań jest bardzo nierówny i w dużej mierze zależy od wymagań opiekuna praktyki. Rekomenduje się wprowadzenie ujednoliconej formy opracowania. Obecna procedura przygotowania i zatwierdzania dokumentu nie gwarantuje równorzędnej oceny każdego studenta.

W przypadku studentów pracujących lub prowadzących własną działalność biznesową, procedura zaliczania pracy jako praktyki wymaga w pierwszej kolejności uzyskania zgody na taką formę zaliczenia. Samo zaliczenie odbywa się w oparciu o pełną (jak wyżej) dokumentację w tym wymóg opracowania w formie projektowej. Przyjęty regulamin zaliczania praktyk dla takich studentów, nie precyzuje informacji na temat wymogów ustawowych, dotyczących zatwierdzania praktyki w oparciu o wykonywaną pracę, już na etapie naboru na studia. Rekomenduje się niezwłoczne odpowiednie uzupełnienie dokumentu.

Opisaną powyżej dokumentację praktyki (przygotowaną zarówno przez studenta odbywającego praktykę, jak i zaliczającego na podstawie już wykonywanej pracy), student dostarcza opiekunowi merytorycznemu praktyki, który w oparciu o jej treść oraz przeprowadzone rozmowy ze studentem i przedstawicielem podmiotu organizującego praktykę, zalicza praktykę. Tak przyjęta procedura zaliczenia ma charakter kompleksowy i odnosi się do każdego z zakładanych efektów uczenia się.

Zajęcia dydaktyczne na kierunku ekonomia na studiach stacjonarnych odbywają się od poniedziałku do piątku. W planie zajęć poszczególne ich rodzaje cyklicznie powtarzają się w sekwencji tygodniowej, dwutygodniowej lub w pierwszej/drugiej połowie semestru. Na studiach niestacjonarnych zajęcia odbywają się zgodnie z terminami zjazdów, przy czym harmonogram przewiduje 8 zjazdów. Liczebność grup studenckich reguluje Instrukcją Prorektora ds. Kształcenia i Studentów WSG w Bydgoszczy z dnia

16 czerwca 2015 r. w sprawie liczebności grup studenckich na zróżnicowanych formach zajęć dydaktycznych w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy. Zakładana liczebność grup wynosi:

- grupa wykładowa - do 150 studentów;
- grupa ćwiczeniowa – do 30 studentów;
- grupa laboratoryjna – do 15 studentów;
- grupa warsztatowa – do 15 studentów;
- grupa projektowa - do 20 studentów;
- zajęcia terenowe – do 30 studentów;
- lektoraty – do 20 studentów;
- zajęcia sportowe – do 22 studentów;
- grupa seminarium dyplomowe – do 30 studentów;
- konsultacje dyplomowe – do 15 studentów.

W trakcie wizytacji zespołu oceniającego, szczególnie w ramach hospitacji zajęć stwierdzono, iż w praktyce ze względu na podział studentów na grupy specjalnościowe, ale także względnie nieliczne roczniki studiów wielkość grup studenckich była zdecydowanie niższa niż wskazane powyżej limity. Niewielkie rozmiary grup studenckich sprzyjały wysokiej jakości kształcenia. Rozplanowanie zajęć umożliwia efektywne wykorzystanie czasu przeznaczonego na udział w zajęciach i samodzielne uczenie się.

W trakcie wizytacji zespołu oceniającego, jak i na podstawie analizowanej dokumentacji, w tym regulaminu studiów, kart przedmiotów, informacji pozyskanych od studentów nie zidentyfikowano uchybień w zakresie czasu przeznaczonego na sprawdzanie i ocenę efektów uczenia się oraz dostarczeniu studentom informacji zwrotnej o uzyskanych efektach.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 2

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Treści programowe są zgodne z efektami uczenia się oraz uwzględniają wiedzę i jej zastosowania w zakresie dyscypliny ekonomia i finanse oraz dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości, do których kierunku jest przyporządkowany. Zarówno w odniesieniu do studiów I jak i II stopnia (stacjonarnych i niestacjonarnych) można potwierdzić, iż treści programowe są kompleksowe i specyficzne dla zajęć tworzących program studiów i zapewniają uzyskanie wszystkich zakładanych efektów uczenia się. Można ocenić, iż czas trwania studiów, nakład pracy mierzony łączną liczbą punktów ECTS konieczny do ukończenia studiów, jak również nakład pracy niezbędny do osiągnięcia efektów uczenia się przypisanych do zajęć lub grup zajęć są poprawnie oszacowane i zapewniają osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się. Analiza bilansów nakładów czasu pracy w kartach przedmiotów pozwala potwierdzić, iż dla poszczególnych zajęć lub grup zajęć nakłady czasu pracy w ramach zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów zapewniają osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się. Wymagania co do udziału zajęć z bezpośrednim udziałem

nauczycieli akademickich i studentów na studiach stacjonarnych zarówno pierwszego stopnia jak i drugiego stopnia zostają spełnione. Udział zajęć kształtujące umiejętności praktyczne jest wystarczający. Warto podkreślić, iż Uczelnia prawidłowo do zajęć o charakterze praktycznym nie zalicza wszystkich godzin i punktów ECTS dla poszczególnych wybranych przedmiotów lecz szacuje w ramach wybranych przedmiotów wymiar zajęć o faktycznie praktycznym charakterze. Zarówno na studiach I jak i II stopnia stacjonarnych i niestacjonarnych przewidziano zajęcia kształtujące znajomość języka obcego. Wymiar kształcenia językowego na studiach II stopnia można określić jako skromny. Metody wykorzystywane w kształceniu na odległość są prawidłowe, a wymiar tej formy kształcenia nie budzi zastrzeżeń. Metody kształcenia wskazane są w kartach przedmiotów i co szczególnie godne uznania przyporządkowane poszczególnym szczegółowym efektom uczenia się. Analiza dokumentacji oraz wizytacja zespołu oceniającego pozwalają potwierdzić, iż w doborze metod dydaktycznych są uwzględniane najnowsze osiągnięcia dydaktyki akademickiej, a w nauczaniu i uczeniu się są stosowane właściwie dobrane środki i narzędzia dydaktyczne wspomagające osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się. Stosowanie na kierunku ekonomia metod projektowych, metody studium przypadku, ćwiczeń praktycznych czy symulacji a także zajęć w formie praktyk zawodowych sprawia, iż można potwierdzić, że Uczelnia zapewnia przygotowanie do działalności zawodowej, w sposób umożliwiający wykonywanie czynności praktycznych przez studentów. Można potwierdzić, iż uczelnia stosuje metody kształcenia i organizacji studiów, które umożliwiają dostosowanie procesu kształcenia do zróżnicowanych potrzeb grupowych i indywidualnych studentów, w tym potrzeb studentów z niepełnosprawnością, jak również realizowanie indywidualnych ścieżek kształcenia. Niewielkie rozmiary grup studenckich tworzą właściwe warunki dla procesu kształcenia. Rozplanowanie zajęć umożliwia efektywne wykorzystanie czasu przeznaczonego na udział w zajęciach i samodzielne uczenie się. Zarówno opracowany program praktyk jak i sposób ich organizacji i weryfikacji, pozwala w pełni na realizację zakładanych celów oraz efektów uczenia się

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3

W roku akademickim 2019/2020 warunki i trybu rekrutacji został określony w Uchwale Kolegium WSG z dnia 05.08.2019 r. o zmianie uchwały z dnia 22.05.2018 r. w sprawie warunków i trybu rekrutacji na poszczególnych obszarach studiów odnoszących się do kierunków prowadzonych przez jednostki podstawowe Uczelni. Odnośnie rekrutacji na studia I stopnia warunkiem przyjęcia na I rok studiów jest posiadanie świadectwa dojrzałości. Przewidziano dodatkowe wymagania od osób niebędących obywatelami polskimi, w tym dotyczące znajomości języka. Warunki rekrutacji na studia I stopnia nie budzą wątpliwości.

Na studia II stopnia wymogiem jest posiadanie przez kandydata dyplomu ukończenia co najmniej studiów pierwszego stopnia. Także w przypadku rekrutacji na studia II stopnia sformułowano dodatkowe wymagania od osób niebędących obywatelami polskimi, w tym dotyczące znajomości języka. Uczelnia przykłada wagę do prawidłowej rekrutacji osób nie będących obywatelami polskimi o czym świadczy Instrukcja Prorektora ds. Międzynarodowych z dnia 01.10.2019 r. w sprawie szczegółowych zasad rekrutacji cudzoziemców w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy. Określa ona między innymi rodzaje świadectw, które uznaje się w Polsce z mocy prawa, zasady uznawania wykształcenia decyzją Kuratora Oświaty w toku postępowania administracyjnego, podejście do uznawania dyplomów ukończenia studiów I stopnia. W bieżącym roku akademickim Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji wydało pozytywną decyzję w sprawie zatwierdzenia Uczelni do wszystkich czterech czynności prawnych związanych z kształceniem cudzoziemców, tj. studiów, staży, wolontariatu i badań naukowych.

W samej uchwale rekrutacyjnej brak jest zapisów zapewniających przyjmowanie kandydatów, którzy będą posiadali niezbędne wstępne kompetencje zapewniające możliwość osiągnięcia wszystkich zakładanych efektów uczenia się przewidzianych dla studiów II stopnia. Jednak na Uczelni obowiązuje dodatkowa regulacja: Uchwała Kolegium Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy z dnia 8 lipca 2014 roku w sprawie zasad realizacji modułu komplementarnego na studiach drugiego stopnia od roku 2014/2015. Ustala ona 2 typy drożności dla kandydatów na studia II stopnia, „drożność bezpośrednią” i „drożność z modułem komplementarnym”. W odniesieniu do kierunku ekonomia wskazano 7 kierunków studiów po których obowiązuje drożność bezpośrednia. Absolwenci pozostałych kierunków studiów są zobowiązani do realizacji zajęć dydaktycznych oraz zaliczenia czterech grup zagadnień „modułu komplementarnego”, są to: mikroekonomia, podstawy makroekonomii, rachunkowość i statystyka. W trakcie wizytacji zespołu oceniającego potwierdzono praktyczne funkcjonowanie powyższych zasad rekrutacji z uwzględnieniem „modułu komplementarnego”. W kontekście zasad rekrutacji na studia II stopnia można potwierdzić, iż warunki rekrutacji są prawidłowe. Jednocześnie można sformułować rekomendację, aby przynajmniej ogólne zasady związane z modułem komplementarnym zostały uwzględnione w uchwale rekrutacyjnej oraz upublicznione na stronie BIP Uczelni.

Można potwierdzić, iż warunki rekrutacji na studia, kryteria kwalifikacji i procedury rekrutacyjne są bezstronne i zapewniają kandydatom równe szanse w podjęciu studiów na kierunku

W Uczelni przyjęto prawidłowe regulacje dotyczące możliwości identyfikacji efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów oraz oceny ich adekwatności w zakresie odpowiadającym efektom uczenia się określonym w programie studiów. Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się określa Uchwała Kolegium Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy z dnia 8 czerwca 2015 r. w sprawie: potwierdzania w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy efektów kształcenia się. Zakłada się, iż potwierdzenie efektów polega na przeprowadzeniu formalnej procedury weryfikacji posiadanego przez kandydata zasobu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, uzyskanych poza systemem studiów, poprzez wykonywanie obowiązków zawodowych, uczestnictwo w kursach i szkoleniach, aktywność w organizacjach społecznych, uczestniczenie w badaniach naukowych i projektowych, samodoskonalenie, uprawianie dyscypliny sportowej, wolontariat i tym podobnych. Analiza szczegółowych zasad sformułowanych we wzmiankowanej Uchwale, pozwala stwierdzić, iż regulacje są prawidłowe i zapewniają w odniesieniu do kierunku ekonomia i przewidzianych dla tego kierunku efektów uczenia się możliwość identyfikacji efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów.

W Uczelni funkcjonuje właściwy system uznawania efektów uczenia się uzyskanych w innej uczelni, w tym w uczelni zagranicznej. Zasady, warunki i tryb uznawania efektów uczenia się i okresów kształcenia oraz kwalifikacji uzyskanych w innej uczelni, w tym w uczelni zagranicznej określa obowiązująca od 1 września 2019 roku Instrukcja w sprawie rekrutacji na studia z uwzględnieniem zaliczonych w toku studiów punktów ECTS. Uczelnia zauważa, iż w praktyce uznawanie efektów uczenia się jest związane najczęściej z rekrutacją studenta w formie: wznowienia studiów, przeniesienia i przyjęcia z innej uczelni. Uznawanie efektów uczenia się w tym trybie polega na przeprowadzeniu formalnej procedury uznawania określonych efektów uczenia się w toku wcześniejszej edukacji w uczelni macierzystej bądź innej niż macierzysta.

Zasady i proces dyplomowania zostały określone w Uchwale Kolegium WSG z dnia 15 września 2015 roku w sprawie procesu dyplomowania. Procedura Modułu Dyplomowania (stanowiąca załącznik do ww. uchwały) określa terminy, czynności oraz odpowiedzialność podmiotową na określonym etapie procesu dyplomowania. Ponadto elementy regulacji procesu dyplomowania są zawarte w takich dokumentach jak: Informacja o trybie kończenia studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz Formularzach recenzji pracy licencjackiej i magisterskiej. Proces dyplomowania na studiach I stopnia obejmuje realizację następujących modułów kształcenia:

- Podstawy pisanie pracy dyplomowej,
- Edycja i prezentacja danych,
- Seminarium dyplomowe,
- Konsultacje dyplomowe.

Na studiach II stopnia na realizację procesu dyplomowania składają się takie moduły kształcenia jak:

- Metodologia badań naukowych,
- Dyplomowy projekt badawczy,
- Komputerowe metody opracowania danych naukowych,
- Seminarium dyplomowe,
- Konsultacje dyplomowe.

Na ocenianym kierunku studiów I stopnia studenci opracowują prace licencjackie przez dwa ostatnie semestry studiów. Natomiast na studiach II stopnia przez ostatnie trzy semestry. Dopuszczenie do egzaminu dyplomowego zakłada napisanie pod kierunkiem promotora pracy dyplomowej o tematyce zgodnej z kierunkiem studiów oraz uzyskanie pozytywnych ocen pracy dyplomowej dokonanych przez promotora oraz recenzenta. Zgodnie z przyjętymi regulacjami recenzentem pracy dyplomowej na studiach drugiego stopnia może być pracownik jednostki naukowo-dydaktycznej Uczelni z tytułem naukowym profesora, stopniem naukowym doktora habilitowanego lub doktora. Uczelnia podkreśla przy tym, iż w większości przypadków jeżeli promotor posiada stopień naukowy doktora, to recenzent musi posiadać tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego. Egzamin dyplomowy jest egzaminem ustnym i odbywa się przed komisją, która weryfikuje stopień osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się. Zarówno w przypadku studiów pierwszego jak i drugiego stopnia zadawane są cztery pytania. Ocena końcowa uzależniona jest od średniej ważonej uwzględniającej średnią ocen z egzaminów i zaliczeń uzyskanych w trakcie studiów, średnią ocen uzyskanych za pracę dyplomową oraz średnią ocen uzyskanych podczas egzaminu dyplomowego. Analiza pytań egzaminacyjnych i procesu wystawiania ocen (w tym rozkładu ocen) pozwala potwierdzić prawidłowość weryfikacji osiągania efektów uczenia się na zakończenie studiów.

Podstawy systemu weryfikacji i oceny osiągnięcia przez studentów efektów uczenia zostały sformułowane w Regulaminie Studiów WSG. Przyjęto roczny system rozliczania osiągnięć studenta. Warunkiem zaliczenia roku jest uzyskanie zaliczeń i/lub pozytywnych ocen końcowych z zajęć prowadzonych we wszystkich formach w ramach danego przedmiotu, oraz wymaganej liczby punktów ECTS w danym semestrze zgodnie z obowiązującym planem studiów. Regulamin określa zasady zaliczeń i skalę ocen. Na bieżąco, w ramach realizacji poszczególnych przedmiotów prowadzona jest weryfikacja osiągania przez studentów zakładanych efektów uczenia się z wykorzystaniem metod weryfikacji wskazanych w programach przedmiotu (sylabusach). Metody weryfikacji osiągnięcia i oceny osiągnięć studentów zostały precyzyjnie przypisane do poszczególnych szczegółowych efektów uczenia się.

W sylabusach w sposób jednoznaczny podano także kryteria oceniania dla każdej formy kształcenia i sposób wyliczania oceny końcowej z przedmiotu. Na ocenę końcową może składać się kilka elementów, jak np. egzamin pisemny, kolokwium, projekt, referat, praca grupowa, dyskusja, obserwacja na zajęciach, testy na platformie edukacyjnej ONTE i inne.

Można potwierdzić (także w trakcie hospitacji prowadzonych przez zespół oceniający), iż studenci są informowani o zasadach zaliczania na pierwszych zajęciach z danego przedmiotu, ponadto informacje te dostępne są w kartach przedmiotów dostępnych dla studentów.

Opisane powyżej ogólne zasady systemu ocen jak i precyzyjne wskazanie form i kryteriów oceny w kartach przedmiotów oraz zebrane informacje w trakcie wizytacji zespołu oceniającego pozwalają potwierdzić, iż Uczelnia zapewnia bezstronność, rzetelność i przejrzystość procesu weryfikacji oraz wiarygodność i porównywalność ocen.

Prowadzący na bieżąco przekazują studentom informacji zwrotne dotyczące stopnia osiągnięcia efektów uczenia się na każdym etapie studiów. Dodatkowo warto zauważyć, że po zakończonym semestrze prowadzący przedmiot zobowiązany jest do sporządzenia protokołu zaliczeniowego (wydruk wpisów dokonanych w wirtualnym indeksie ISAPS) i przekazanie dokumentu do Działu Spraw Studenckich. Na podstawie dostarczonych protokołów przygotowywane jest zestawienie (dotyczące struktury ocen z poszczególnych przedmiotów), które jest przedmiotem analizy na posiedzeniach Zadaniowego Zespołu ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia.

Zasady postępowania w sytuacjach konfliktowych związanych z weryfikacją i oceną efektów uczenia się oraz sposoby zapobiegania i reagowania na zachowania nieetyczne i niezgodne z prawem zostały właściwie sprecyzowane w Regulaminie studiów.

Metody weryfikacji zapewniają skuteczną weryfikację i ocenę stopnia osiągnięcia wszystkich efektów uczenia się. Analiza kart przedmiotów i informacje w Raporcie samooceny wskazują, iż:

- w przypadku efektów uczenia się w zakresie wiedzy formami weryfikacji są prace pisemne, testy, sprawdziany, rozwiązywanie zadań, raport z badań, realizacja projektu, w tym: projektu informatycznego, wypowiedzi ustne (w tym merytoryczny wkład w dyskusję), symulacje, interpretacja tekstu, interpretacja wyników liczbowych.
- w przypadku efektów uczenia się w zakresie umiejętności są formami weryfikacji są: udział w dyskusji i debacie, symulacje, pozyskanie i analiza informacji na zadany temat, projekty indywidualne i grupowe, wykonywanie powierzonych zadań itp.;
- w przypadku efektów uczenia się w zakresie kompetencji społecznych formami weryfikacji są: samoocena (ustna/pisemna), ocena koleżeńska/nauczycielska, obserwacja, studia przypadków, praca grupowa, działanie na rzecz uczelni, firmy lub społeczności lokalnej.

Wskazane wyżej metody weryfikacji charakterystyczne dla efektów uczenia się w zakresie umiejętności pozwalają na sprawdzenie opanowania umiejętności praktycznych i przygotowania do prowadzenia działalności zawodowej w obszarach zawodowego rynku pracy właściwych dla kierunku ekonomia.

Formy weryfikacji przewidziane na kierunku ekonomia potencjalnie umożliwiają sprawdzenie i ocenę opanowania języka obcego co najmniej na poziomie B2 w przypadku studiów pierwszego stopnia lub B2+ na poziomie studiów drugiego stopnia.

Opisane wyżej rozwiązania w zakresie kształcenia zdalnego umożliwiają weryfikację osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się w ramach bieżących postępów w nauce. Jednakże przeprowadzanie zaliczeń końcowych odbywa się w siedzibie Uczelni.

Na podstawie wizytacji zespołu oceniającego można potwierdzić, iż efekty uczenia się osiągnięte przez studentów są uwidocznione w postaci prac etapowych i egzaminacyjnych oraz ich wyników, projektów, prac dyplomowych, dzienników praktyk. W Uczelni wstępnie przyjęto przechowywanie prac etapowych, prac zaliczeniowych (egzaminacyjnych) w wersji papierowej lub elektronicznej przez okres trwania cyklu kształcenia, tj. 6-7 semestrów dla studiów pierwszego stopnia, 3-4 semestry dla studiów drugiego stopnia. Znowelizowana, na skutek wniosków interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, Uchwała Kolegium Wyższej Szkoły Gospodarki z dnia 28 listopada 2017 r. w sprawie: instrumentów Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia określa zasady weryfikacji, dokumentowania i archiwizacji dokumentacji potwierdzającej osiąganie przez studentów efektów uczenia się.

Uczelnia deklaruje, iż pomimo zniesienia obowiązku badania losów absolwentów badania ankietowe w tym zakresie nadal są prowadzone przez Akademickie Biuro Karier. W oparciu o dane z poszczególnych roczników tworzony jest „Raport zbiorczy” z danymi dla poszczególnych kierunków/obszarów studiów (specjalności). Wyniki raportów są udostępniane dyrektorom jednostek naukowo-dydaktycznych. Ponadto zbierane są opinie z miejsca studenckich praktyk zawodowych, zgodnie z Uchwałą Kolegium z dnia 12 marca 2019 roku w sprawie dokumentowania studenckich praktyk zawodowych.

Analiza dokumentacji prac przejściowych generalnie potwierdziła prawidłowość rodzaju, formy, tematyki i metodyki prac egzaminacyjnych. Można także za prawidłowy uznać poziom stawianych wymagań i rzetelność wystawianych ocen. W przypadku niektórych wylosowanych do oceny przedmiotów ujawniła się niepełna spójność form weryfikacji zakładanych w karcie przedmiotu z udostępnioną dokumentacją.

W przypadku analizy prac dyplomowych wylosowanych przez zespół oceniający poza ogólnie pozytywną opinią na temat ich roli w weryfikacji zakładanych efektów uczenia się dla ocenianego kierunku można wskazać na pewne uchybienia. Na poziomie prac licencjackich wystąpiły prace o charakterze teoretycznym, oparte jedynie na analizie literatury czy aktów prawnych. Cel pracy określony we Wstępie nie formułował problemu do rozwiązania, zaś praca polegała jedynie na skompilowaniu informacji na dany temat. W pracach magisterskich wystąpiły przypadki, gdy nie sformułowano problemu badawczego ani hipotez badawczych. Prace stanowiły przegląd literatury, natomiast część empiryczna sprowadzała się do prostego opisu określonej organizacji. Rekomenduje się podjęcie działań dla podniesienia jakości i zapewnienia praktycznego charakteru wszystkich prac dyplomowych (licencjackich i magisterskich).

Uczelnia w Raporcie samooceny nie wskazała na przykłady, iż studenci są autorami/współautorami publikacji fachowych lub posiadają inne osiągnięcia w obszarach działalności zawodowej/gospodarczej

właściwych dla ocenianego kierunku. W trakcie wizytacji ZO zidentyfikowano jeden przykład pracy dyplomowej o charakterze wdrożeniowym w konkretnym przedsiębiorstwie.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 3

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Warunki rekrutacji na studia I stopnia nie budzą wątpliwości. W odniesieniu do studiów II stopnia można zauważyć, iż w samej uchwale rekrutacyjnej brak jest zapisów zapewniających przyjmowanie kandydatów, którzy będą posiadali niezbędne wstępne kompetencje zapewniające możliwość osiągnięcia wszystkich zakładanych efektów uczenia się przewidzianych dla studiów II stopnia. Jednak absolwenci kierunków studiów I stopnia nie związanych z kierunkiem ekonomia są zobowiązani do realizacji zajęć dydaktycznych oraz zaliczenia czterech grup zagadnień „modułu komplementarnego” na podstawie odrębnych regulacji. W tym kontekście można potwierdzić, iż warunki rekrutacji na studia II stopnia są prawidłowe. Uczelnia przykładą wagę do prawidłowej rekrutacji osób nie będących obywatelami polskimi. W Uczelni przyjęto prawidłowe regulacje dotyczące możliwości identyfikacji efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów oraz oceny ich adekwatności w zakresie odpowiadającym efektom uczenia się określonym w programie studiów. Zasady i proces dyplomowania zostały ściśle określone. Cały proces dyplomowania obejmuje na studiach I stopnia realizację 4 specjalnych modułów kształcenia, zaś na studiach II stopnia 5 modułów kształcenia. Metody weryfikacji osiągnięcia i oceny osiągnięć studentów zostały precyzyjnie przypisane do poszczególnych szczegółowych efektów uczenia się. W sylabusach w sposób jednoznaczny podano także kryteria oceniania dla każdej formy kształcenia i sposobu wyliczania oceny końcowej z przedmiotu. Metody weryfikacji zapewniają skuteczną weryfikację i ocenę stopnia osiągnięcia wszystkich efektów uczenia się. Szeroki zakres metod weryfikacji dla efektów uczenia się w zakresie umiejętności pozwala na sprawdzenie opanowania umiejętności praktycznych i przygotowania do prowadzenia działalności zawodowej dla kierunku ekonomia. Analiza dokumentacji prac przejściowych generalnie potwierdziła prawidłowość rodzaju, formy, tematyki i metodyki prac egzaminacyjnych. Można także za prawidłowy uznać poziom stawianych wymagań i rzetelność wystawianych ocen. W przypadku niektórych wylosowanych do oceny prac ujawniła się niepełna spójność form weryfikacji zakładanych w karcie przedmiotu z udostępnioną dokumentacją. W przypadku analizy prac dyplomowych wylosowanych przez zespół oceniający poza ogólnie pozytywną opinią na temat ich roli w weryfikacji zakładanych efektów uczenia się można wskazać na pewne uchybienia.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry

Kadra prowadząca zajęcia dydaktyczne na kierunku ekonomia składa się z tzw. limitu kadrowego tj. nauczycieli akademickich zatrudnionych w WSG jako podstawowym miejscu pracy - w pełnym wymiarze czasu pracy (32 osoby) oraz z pozostałych nauczycieli akademickich, w tym wykładowców i praktyków prowadzących zajęcia dydaktyczne zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami (69 osób). Z załącznika nr 2 punkt 4 do Raportu Samooceny oraz danych uzyskanych podczas wizytacji wynika, że łącznie na ocenianym kierunku ekonomia w roku akademickim 2019/2020 zajęcia prowadzi 101 wykładowców, w tym:

- 17 profesorów i doktorów habilitowanych,
- 48 doktorów,
- 36 magistrów i magistrów inżynierów.

Liczebność kadry i struktura jej kwalifikacji (posiadane tytuły zawodowe, stopnie i tytuły naukowe) oraz liczebność w relacji do liczby studentów zapewniają możliwość pełnej realizacji efektów uczenia się przewidzianych programem studiów. Nauczyciele akademicy posiadają odpowiednie kompetencje dydaktyczne umożliwiające prawidłową realizację zajęć dydaktycznych. Kadra akademicka jest przygotowana do prowadzenia zajęć na odległość, a realizacja tych zajęć jest na bieżąco kontrolowana przez Uczelnię. Część nauczycieli akademickich prowadzi zajęcia w ramach kierunku ekonomia w obszarze studiów International Business, na którym wszystkie przedmioty odbywają się w języku angielskim. Szczególną formą wspierania podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pracowników naukowo-dydaktycznych jest dofinansowanie wyjazdów w ramach programu Erasmus+ lub innych programów i form wymiany międzynarodowej ze środków własnych Uczelni.

Nauczyciele akademicy oraz inne osoby prowadzące zajęcia posiadają publikacje związane z określonymi dyscyplinami naukowymi, którymi są ekonomia i finanse oraz nauki o zarządzaniu i jakości. W zdecydowanej większości przypadków kadra badawczo-dydaktyczna legitymuje się aktualnym i udokumentowanym dorobkiem naukowym oraz doświadczeniem praktycznym w obszarach działalności zawodowej właściwych dla ocenianego kierunku. Dzięki temu zapewniona jest prawidłowa realizacja zajęć, w tym nabywanie przez studentów umiejętności praktycznych. Zainteresowania naukowe nauczycieli akademickich lokują się w kanonie nauk ekonomicznych i dotyczą między innymi takich subdyscyplin naukowych jak:

- Ekonomia integracji europejskiej;
- Ekonomia menedżerska;
- Rozwój instytucjonalny i wzrost gospodarczy;
- Makroekonomia;
- Ekonomiki rolnictwa;
- Gospodarka żywnościowa;
- Zachowania konsumentów;
- Rynek pracy;
- Polityka fiskalna;
- Rachunkowość przedsiębiorstw;
- Optymalizacja podatkowa

- Ekonometria finansowa;
- Zarządzanie zasobami ludzkimi i partycypacja własnościowa;
- Zarządzanie marką;
- Zarządzanie łańcuchami dostaw;
- Projektowanie procesów logistycznych.

Do obowiązków kadry naukowo-dydaktycznej, należy prowadzenie prac naukowo-badawczych, których dokumentowaniem zajmuje się Dział Nauki, podlegający prorektorowi ds. nauki i współpracy. Z kolei za prace badawcze wspierające działalność dydaktyczną odpowiada prorektor ds. kształcenia. Wykładowcy Instytutu Ekonomii i Zarządzania z sukcesem publikują także w wydawnictwach międzynarodowych. Nauczyciele akademicki prowadzący zajęcia dydaktyczne mają bogaty dorobek naukowy obejmujący: artykuły w czasopismach naukowych, monografie indywidualne, redakcje monografii, rozdziały w monografiach, recenzje naukowe, publikacje w materiałach pokonferencyjnych oraz skrypty i podręczniki akademickie, a także raporty, analizy i prace badawcze oraz opracowania popularno-naukowe.

Z wykazu zajęć prowadzonych przez nauczycieli akademickich zatrudnionych etatowo w WSG Bydgoszcz, jako podstawowym miejscu pracy (32 osoby) wynika, że realizują oni wymagane przepisami prawnymi na praktycznym profilu kształcenia ponad 50% godzin dydaktycznych. Na studiach I stopnia odsetek ten wynosi 61% a na studiach II stopnia 55%.

Generalnie obsada zajęć dydaktycznych uwzględnia zasadę zgodności kompetencji dydaktycznych. Problemy z obsadą zajęć dotyczą trzech kwestii:

- 1) powierzenia wykładów z 6 przedmiotów podstawowych i kierunkowych osobom legitymującym jedynie tytułem zawodowym magistra;
- 2) powierzenia prowadzenia zajęć dydaktycznych z 3 przedmiotów nauczycielom akademickim, którzy nie posiadają dorobku naukowego lub praktycznego doświadczenia zawodowego związanego z efektami uczenia się przewidzianymi dla tych modułów zajęć;
- 3) powierzenia realizacji zajęć z nadmiernej liczby przedmiotów (7 i więcej) w przypadku 7 nauczycieli akademickich.

Analizując powyższe uchybienia należy podkreślić, że z załącznika nr 2 punkt 2 do raportu samooceny wynika, że na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych I stopnia powierzono magistrów prowadzenie wykładów z 18 przedmiotów, natomiast na studiach niestacjonarnych z 9 przedmiotów. Poniżej wymieniono te przedmioty:

- a) Studia I stopnia:
 1. Podstawy rachunkowości
 2. Zarządzanie marką w biznesie międzynarodowym
 3. Systemy transportowe
 4. Analiza ekonomiczna
 5. Bankowość międzynarodowa
 6. Zachowania organizacyjne
 7. Kluczowe kompetencje społeczne
 8. Zarządzanie jakością
 9. Zarządzanie w sytuacjach kryzysowych

10. Matematyka
11. Logistyka zaopatrzenia i dystrybucji
12. Podatki i prawo podatkowe
13. Rachunkowość małych firm
14. Bankowość i prawo bankowe
15. Kontrola podatkowa i skarbowa
16. Rozliczenia elektroniczne w TSL
17. Systemy informatyczne w transporcie, spedycji i logistyce
18. Przedsiębiorstwo na rynku globalnym

b) Studia II stopnia:

1. Analiza ekonomiczna przedsiębiorstw
2. Systemy informatyczne wspomagające zarządzanie
3. Kadry i płace
4. Rachunek kosztów i kalkulacje
5. Inwestycje i zarządzanie instrumentami finansowymi
6. Gra na giełdzie
7. Ekonomia menedżerska
8. Rynek finansowy i kapitałowy
9. Przedmiot do wyboru - Banki i kredyty

O ile uznanie takiej obsady zajęć w przypadku wykładów z przedmiotów specjalnościowych, realizowanych na ostatnim roku studiów można uznać za akceptowalne, to powierzanie magistrów wykładów z przedmiotów podstawowych i kierunkowych jest nieuzasadnione. Sytuacja ta występuje w przypadku 3 przedmiotów na studiach I stopnia (Matematyka, Podstawy rachunkowości i Analiza ekonomiczna) oraz 3 na studiach II stopnia (Ekonomia menedżerska, Rynek finansowy i kapitałowy oraz Wprowadzenie do filozofii). Szczegółowe informacje na ten temat zawarto w załączniku nr 4. do niniejszego raportu zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej pt. „Wykaz zajęć których obsada zajęć jest nieprawidłowa”.

W nielicznych przypadkach wymienionych w opisywanym załączniku stwierdzono powierzanie zajęć dydaktycznych osobom, które nie posiadają dorobku naukowego lub praktycznego doświadczenia zawodowego związanego z przewidzianymi do realizacji przedmiotowymi efektami uczenia się. W kilku innych przypadkach istniały pewne wątpliwości, które zostały jednak wyjaśnione dzięki dostarczeniu zespołowi oceniającemu PKA dodatkowych materiałów źródłowych podczas wizytacji w siedzibie Uczelni.

Obciążenia godzinowe związane z prowadzeniem zajęć nauczycieli akademickich zatrudnionych w uczelni jako podstawowym miejscu pracy są zgodne z ustawowymi wymaganiami. Wątpliwość budzi jednak powierzanie prowadzenia zajęć z 7 i więcej przedmiotów temu samemu wykładowcy. Przypadki takie wymieniono poniżej:

1. Wykładowca realizuje zajęcia z 9 przedmiotów (Strategiczna rachunkowość zarządcza, Rachunkowość małych firm, Optymalizacja kosztów przedsiębiorstwa, Budżetowanie w przedsiębiorstwie, Podstawy rachunkowości, Analiza ekonomiczna, Analiza ekonomiczna przedsiębiorstw, Podstawy rachunkowości, Zaawansowana rachunkowość finansowa);

2. Wykładowca realizuje zajęcia z 9 przedmiotów (Podstawy makroekonomii, Mikroekonomia, Makroekonomia, Ekonomia menedżerska, Przedsiębiorstwo na rynku globalnym, Korporacje międzynarodowe, Zarządzanie marką w biznesie międzynarodowym, Zachowania organizacyjne, Wstęp do biznesu międzynarodowego);
3. Wykładowca realizuje zajęcia z 9 przedmiotów (Analiza ekonomiczna przedsiębiorstw, Ryzyko w działalności gospodarczej, Podstawy handlu zagranicznego, Analiza portfela inwestycyjnego, Analiza finansowa, Wycena przedsiębiorstwa na rynku kapitałowym, Ekonomia menedżerska, Transakcje w handlu zagranicznym, Analiza ekonomiczna);
4. Wykładowca realizuje zajęcia z 9 przedmiotów (Kultura organizacyjna - organizacje uczące się, Podstawy zarządzania, Projektowanie działalności gospodarczej, Gra w przedsiębiorstwo, Biznesplan, Ekonomia i organizacja pracy w przedsiębiorstwie, Ekonomia przedsiębiorstw, Zarządzanie projektami i budowanie zespołów, Przedsiębiorczość i innowacyjność);
5. Wykładowca realizuje zajęcia z 8 przedmiotów (Systemy informatyczne w transporcie, spedycji i logistyce, Transakcje w handlu zagranicznym, Rozliczenia elektroniczne w TSL, Projektowanie systemów logistycznych, Zarządzanie logistyczne, Ekonomia transportu międzynarodowego, Podstawy logistyki, Transport międzynarodowy);
6. Wykładowca realizuje zajęcia z 8 przedmiotów (Podatek VAT i inne podatki pośrednie, MSR i MSSF, Rachunkowość finansowa i podatkowa, Audyt finansowy, Finanse, Podstawy sprawozdawczości finansowej, Techniki controllingu i analiza finansowa, Audyt i kontrola wewnętrzna);
7. Wykładowca realizuje zajęcia z 7 przedmiotów (Badanie zdolności kredytowej przedsiębiorstw, Bankowość i prawo bankowe, Inwestycje i zarządzanie instrumentami finansowymi, Giełda papierów wartościowych Bankowość międzynarodowa – International banking, Rynek finansowy i kapitałowy, Banki i kredyty).

Oceniając politykę kadrową władz Instytutu Ekonomii i Zarządzania i Uczelni należy stwierdzić, że zapewniają one należyte warunki dla rozwijania potencjału naukowego i dydaktycznego pracowników realizujących zajęcia na ocenianym kierunku studiów. Dobór nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia jest transparentny, adekwatny do potrzeb związanych z prawidłową realizacją zajęć oraz uwzględnia ich dorobek praktyczny, doświadczenie zawodowe i osiągnięcia naukowe oraz dydaktyczne.

Priorytetami polityki kadrowej są:

- pozyskiwanie pracowników z bogatym dorobkiem naukowym i doświadczeniem dydaktycznym;
- zatrudnianie osób spoza szkolnictwa wyższego w charakterze ekspertów branżowych;
- dbałość o rozwój młodych pracowników naukowo-dydaktycznych, w tym przyznawanie stypendium naukowego, przekazywanie środków finansowych na realizację badań lub staże naukowe (tzw. granty wewnątrzuczelniane).

Każdy pracownik WSG ma prawo ubiegania się o pomoc związaną z podnoszeniem kwalifikacji naukowych i dydaktycznych. Dotyczy to

- obniżenia pensum dydaktycznego i płatnych urlopów naukowych;
- stypendiów doktorskich;
- grantów naukowych na realizację projektów indywidualnych i zespołowych;
- wyjazdów zagranicznych w ramach programu Erasmus+

- dofinansowania zewnętrznych szkoleń, itp.

Przykładowo w roku akademickim 2018/2019 zrealizowano następujące szkolenia:

- prowadzenie skutecznych prezentacji i wystąpień publicznych (18 h),
- narzędzia prezentacyjne dydaktyków (56 h),
- tworzenie treści e-learningowych (40 h),
- wykorzystanie narzędzi Office 365 w dydaktyce (24 h).

Wszyscy pracownicy WSG zatrudnieni w pełnym wymiarze czasu pracy mogą się ubiegać o sfinansowanie kosztów przewodu doktorskiego lub habilitacyjnego. Od 2014 r. z tej formy wsparcia skorzystało 5 pracowników Instytutu, w tym: 2 nauczycieli akademickich na dofinansowanie studium doktorskiego, 1 nauczyciel akademicki na dofinansowanie otwarcia przewodu doktorskiego a także 2 nauczycieli akademickich na dofinansowanie postępowania habilitacyjnego.

Nauczyciele akademicy oraz inne osoby prowadzące zajęcia są oceniani przez studentów w zakresie spełniania obowiązków związanych z kształceniem oraz w formie hospitacji zajęć. W pierwszym roku pracy w WSG każdy nauczyciel akademicki zostaje poddany ankietyzacji i hospitacji zajęć. W trakcie wizytacji zespołowi oceniającemu udostępniono protokoły hospitacji zajęć (w liczbie 14). Ponadto prowadzone są okresowe oceny nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia, obejmujące aktywność w zakresie działalności naukowej oraz dydaktycznej.

Nauczyciel akademicki podlega ocenie nie rzadziej niż co 4 lata z zakresu swoich obowiązków w sferze: kształcenia, działalności naukowej i przestrzegania przepisów z zakresu prawa autorskiego i praw pokrewnych. Ocenę okresową nauczycieli akademickich przeprowadzano wykorzystując do tego celu kwestionariusz oceny opiniowany przez bezpośredniego przełożonego i Komisję Oceniającą. Uzyskanie negatywnej oceny przez nauczyciela akademickiego skutkuje kolejną oceną po upływie roku, a dwie oceny negatywne powodują rozwiązanie stosunku pracy. Umowy z pracownikami naukowo-dydaktycznymi zawierane są po raz pierwszy na czas określony.

Podczas przydziału zajęć uwzględniane są opinie studentów na temat nauczyciela wyrażone w ankietach. Zespołowi oceniającemu udostępniono wyniki ocen zajęć dydaktycznych. Informacje o ewentualnych nieprawidłowościach w obsadzie i sposobie prowadzenia poszczególnych zajęć są pozyskiwane poprzez ankietyzację zajęć prowadzoną wśród studentów, z protokołów hospitacyjnych oraz od przedstawicieli Samorządu Studenckiego.

Atrybutem realizowanej przez WSG polityki kadrowej jest to, że obejmuje ona zasady rozwiązywania konfliktów, a także przeciwdziałania dyskryminacji i przemocy wobec członków społeczności akademickiej.

Reasumując, polityka kadrowa zapewnia rozwój i doskonalenie kadry. Przede wszystkim sprzyja stabilizacji zatrudnienia oraz kreuje warunki pracy motywujące członków kadry prowadzącej kształcenie do rozpoznawania własnych potrzeb rozwojowych i wszechstronnego doskonalenia.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 4

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Liczba 101 wykładowców, ich zróżnicowane kwalifikacje badawczo-dydaktyczne oraz doświadczenie praktyczne pracowników, w tym etatowych, którzy prowadzą zajęcia na ocenianym kierunku studiów,

a także działania związane z rozwojem potencjału kadrowego Instytutu Ekonomii i Zarządzania sprzyjają osiągnięciu wysokiej jakości kształcenia oraz pełnej realizacji zakładanych efektów uczenia się. Jest to kadra o dużym zawodowym doświadczeniu i osiągnięciach dydaktycznych. Prowadzone w jednostce projekty i badania naukowe zapewniają realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku studiów – ekonomia. W przypadku 9 przedmiotów wymienionych w załączniku nr 4 obsada zajęć wymaga korekty.

System oceny pracowników badawczo-dydaktycznych jest transparentny i uwzględnia oceny studentów, wynikające z systematycznie i anonimowo przeprowadzanych badań ankietowych. System ankietyzacji służy podnoszeniu poziomu jakości kształcenia i doskonaleniu kadry akademickiej.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5

Baza dydaktyczna, naukowa, biblioteczna, a także rekreacyjno-kulturalna Uczelni mieści się w 13 budynkach usytuowanych na terenie o powierzchni ok. 8 ha (w tym 4,3 ha to grunty własne Uczelni) położonym w centrum miasta, przy ulicy Garbary 2 w Bydgoszczy. Na terenie kampusu studenci i pracownicy mają do dyspozycji mense, dom studencki, siłownię, halę sportową, boiska sportowe, korty tenisowe, przystań wodną, a także miejsca parkingowe (dla samochodów i rowerów), miejsca do odpoczynku oraz Akademicka Przestrzeń Kulturalną (muzeum fotografii, galerię grafiki i malarstwa, salę widowiskową). Uczelnia posiada sale wykładowe, ćwiczeniowe i laboratoryjne o łącznej powierzchni 6 510 m². Sale wykładowe wyposażone są w sprzęt audiowizualny (rzutnik, komputer, nagłośnienie). Sale ćwiczeniowe na ok. 30 osób wyposażone są standardowo w rzutnik multimedialny oraz tablice białe. W przypadku braku komputera na wyposażeniu sali, wykładowcom udostępniane są komputery przenośne. Studenci i pracownicy mają zapewniony bezpieczny i nieograniczony dostęp do ogólnodostępnej sieci bezprzewodowej na terenie uczelni. Wszystkie stanowiska komputerowe posiadają szerokopasmowy dostęp do Internetu.

Na kierunku ekonomia wykorzystywane są 3 pracownie komputerowe. Każda z nich wyposażona jest w 14 stanowisk dla studentów oraz jedno stanowisko dla nauczyciela. Stanowiska wyposażone są w nowoczesne komputery (klawiatura, mysz, monitor, jednostka centralna), oprogramowanie Microsoft Office oraz specjalistyczne oprogramowanie wspomagające proces kształcenia (tabela A).

Tabela A. Wykaz oprogramowania specjalistycznego

Nazwa oprogramowania	Wspomagane przedmioty
TransSped SQL	Systemy informatyczne w transporcie spedycji i logistyce

	Rozliczenie elektroniczne w TSL Zajęcia eksperckie Gospodarka magazynowa Systemy informatyczne wspomagające zarządzanie
LOMAG – program magazynowy	Gospodarka magazynowa Logistyka zaopatrzenia i dystrybucji
PTV Map&Guide	Systemy informatyczne w transporcie spedycji i logistyce Rozliczenie elektroniczne w TSL Zajęcia eksperckie
Płatnik ZUS	Ubezpieczenia gospodarcze Podstawy rachunkowości Systemy informatyczne wspomagające zarządzanie
Sage Symfonia	Podstawy rachunkowości Kadry i płace Rachunkowość finansowa i podatkowa Rachunkowość budżetowa Podstawy sprawozdawczości finansowej Systemy informatyczne wspomagające zarządzanie Zajęcia eksperckie
Comarch ERP Optima Comarch Optima Biuro Rachunkowe	Podstawy rachunkowości Rachunkowość finansowa i podatkowa Rachunkowość budżetowa Podstawy sprawozdawczości finansowej Systemy informatyczne wspomagające zarządzanie Zajęcia eksperckie
GRETl	Ekonometria Prognozowanie procesów ekonomicznych

Powierzchnia pomieszczeń laboratoryjnych zapewnia studentom swobodę i odpowiedni komfort pracy na indywidualnym stanowisku podczas zajęć. Studenci mają zapewniony dostęp do pracowni poza godzinami zajęć po wcześniejszym uzgodnieniu z wykładowcą. Oprogramowanie dostępne w pracowniach komputerowych jest na bieżąco aktualizowane.

Pomieszczenia dydaktyczne są w zasadzie odpowiednio wyposażone. Liczba i wielkość sal dydaktycznych oraz ilość stanowisk w pracowniach jest dostosowana do liczby studentów i liczebności grup, co zapewnia studentom odpowiedni komfort korzystania, samodzielne wykonywanie czynności praktycznych, a także prawidłową realizację zajęć przez nauczycieli. W czasie wizytacji zajęcia na kierunku ekonomia odbywały się w budynkach B, G i H oraz w firmie AUTOSOFTWARE (zajęcia eksperckie – terenowe). Podczas wizytacji infrastruktury dydaktycznej (uczelnianej i pozauczelnianej) oraz hospitacji zajęć potwierdzono jej sprawność oraz efektywne wykorzystanie przez nauczycieli. Zwrócono uwagę na dwie niedogodne dla studentów sytuacje - załamywanie się obrazu prezentacji na krawędzi tablicy i brak możliwości zaciemnienia okien - które ograniczały widoczność prezentowanych

treści. Rekomenduje się bezzwłoczne zidentyfikowanie sal dydaktycznych, w których problem ten występuje, i odpowiednie ich wyposażenie w ekran i/lub żaluzje.

Biblioteka Główna – zgodnie z udostępnionym sprawozdaniem GUS K-03 za rok 2019 – dysponuje powierzchnią użytkową 339 m², 85 miejscami dla czytelników, 29 stanowiskami komputerowymi - w tym 22 stanowiskami dla użytkowników z dostępem do Internetu. 3 stanowiska komputerowe dostosowane są do potrzeb studentów z niepełnosprawnością; niewidomych i słabowidzących, m.in.: wyposażone w specjalistyczny sprzęt i oprogramowanie (urządzenia powiększające, słuchawki, specjalistyczne klawiatury, czytnik książek oraz programy Abby Fine Reader z OCR, Window EYE i LUNAR). Ponadto w bibliotece znajduje się stanowisko do digitalizacji zbiorów oraz skanery. Przy bibliotece funkcjonuje Ośrodek Informacji Naukowej oraz Centrum Dokumentacji Europejskiej. Biblioteka jest czynna od wtorku do soboty od godz. 9.00 do 17.00, a w niedzielę od 9.00 do 15.00. Posiada wejście przeznaczone dla osób z niepełnosprawnością ruchową, na wózku inwalidzkim – jego otwarcie wymaga wcześniejszego telefonicznego poinformowania pracownika biblioteki.

Księgozbiór biblioteki na 31.12.2019 roku obejmował 42 861 woluminów, z czego 40 576 stanowiły książki, a 2 285 czasopisma. Ponadto: dokumenty kartograficzne (540), normy, opisy patentowe (566), materiały audiowizualne (919) oraz dokumenty elektroniczne (334). Biblioteka posiadała opłacony dostęp do 4 czasopism elektronicznych oraz udostępniała on-line 151 obiektów zdigitalizowanych. Księgozbiór biblioteki jest systematycznie uzupełniany zgodnie z potrzebami nauczania i prowadzonymi badaniami przez pracowników - w 2019 roku Uczelnia przeznaczyła na ten cel prawie 39.000 zł, w tym 14735 na prenumeratę czasopism (sprawozdanie GUS K-03).

Tabela B. Liczba pozycji dedykowanych dla kierunku ekonomia

Dział	Liczba książek	Liczba czasopism dostępnych on-line
Ekonomia i gospodarka	4 892	105
Polityka i gospodarka międzynarodowa	650	-
Prawo	1 570	-
Organizacja i zarządzanie	4 320	42

Ponadto biblioteka oferuje studentom i pracownikom bezpłatny dostęp do zasobów Wirtualnej Biblioteki Nauki (bazy: Ebsco, Elsevier, Wiley, Nature, Web of Science, Springer, Science, SciVal, Scopus), polskich baz danych (BazEkon, Biblioteka Nauki CEON, CEJSH, Platforma Otwartej Nauki, SYMONet), szeregu repozytoriów krajowych i zagranicznych, bibliotek cyfrowych (Europeana, Polona, FBC, Kujawsko-Pomorska Biblioteka Cyfrowa, Wojskowa Biblioteka Cyfrowa), wyszukiwarek naukowych, a także umożliwia realizację wypożyczeń z bibliotek ponad 30 uczelni krajowych i zagranicznych. Biblioteka prowadzi prenumeratę 46 czasopism bieżących, z czego 7 dedykowanych jest dla kierunku ekonomia (Bank i Kredyt, Controlling i Rachunkowość Zarządcza, Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa, Ekonomista, Harvard Business Review, Logistyka, Rachunkowość).

W trakcie wizytacji przejrano regały z dostępną w czytelni literaturą ze szczególnym uwzględnieniem pozycji dedykowanych dla kierunku ekonomia, w tym „Biblioteczki Biznesmena”. W czytelni dostępne

są podręczniki do podstawowych przedmiotów na kierunku w kilku egzemplarzach, np. mikroekonomii, makroekonomii, rachunkowości, analizy finansowej, matematyki finansowej. Liczne pozycje w językach obcych, głównie angielskim. Zweryfikowano także dostępność 25 losowo wybranych pozycji literatury obowiązkowej z sylabusów, w tym 10 dla studiów anglojęzycznych (katalog on-line). W zasobach biblioteki:

- niedostępne były 2 z 15 pozycji w języku polskim (E. Sobińska, J. B. Zakrzewska, Badanie sprawozdań finansowych małych i średnich jednostek według Międzynarodowych Standardów Badania z przykładami dokumentacji, ODDK Gdańsk, Gdańsk 2018; Budżetowanie w przedsiębiorstwie, red. E. Nowak, B. Nita, Oficyna Wolters Kluwer, Kraków 2007),
- niedostępnych było aż 8 z 10 pozycji anglojęzycznych (Star, D. (2019) *Digital Marketing 2020: Grow Your Business With Digital Marketing*. Independently published, 146 p.; Lewicki, R.J., Barry, B. and Saunders, D.M. 2010. *Negotiation*. New York: McGraw-Hill; Tholen, G. *The changing nature of the graduate labour market: Media, policy and political discourses in the UK*. Springer, 2014; Suranovic S., (2010), *International trade, Theory and policy*, George Washington University, Washington; Stiglitz, J. E. (2002). *Globalization and its Discontents* (Vol. 500). Norton: New York; Ball, D.; McCulloch, W.H.; Frantz P.L.; Geringer, M.; Minor, M.S. (2007): *International Business: The Challenge of Global Competition*., McGraw Hill; Folsom R., Gordon M., Van Alstine M., Ramsey M., (2017) *Principles of International Business Transactions*, West Academic Publishing, New York; *Financial Statements Revised and Expanded Edition*, Thomas R. Ittelson Career Press),
- w przypadku dwóch pozycji anglojęzycznych – dostępne były tylko wydania w języku polskim (Stiglitz; Lewicki, R.J., Barry, B. and Saunders),
- w przypadku 3 pozycji literatury obowiązkowej w języku polskim – w bibliotece dostępne były starsze wydania (W. Gabrusewicz, Analiza finansowa przedsiębiorstw. Teorie i zastosowanie, PWE, Warszawa, 2014 – dostępne wydanie z 1996 i 2001; Jaworski J., Teoria i praktyka zarządzania finansami przedsiębiorstwa, Warszawa 2017 – dostępne wydanie z 2010).

W trakcie wizytacji biblioteki, z czytelni korzystało dwóch zagranicznych studentów. Na koniec 2019 roku w bibliotece zarejestrowanych było 4060 użytkowników, z czego aktywnie wypożyczających czytelników było 709 – w tym 367 studentów i 227 pracowników. W ciągu roku 2019 wypożyczono na zewnątrz 1810 pozycji księgozbioru oraz zbiorów specjalnych, natomiast na miejscu udostępniono 4333 pozycje (sprawozdanie GUS K-03). Mając na uwadze ok 9 000 studentów, 450 pracowników, a nawet fakt zdalnego dostępu spoza sieci biblioteki do licencjonowanych zasobów elektronicznych – wykorzystanie bogatych zbiorów biblioteki było nieduże. Zapytani studenci korzystali z zasobów biblioteki i czytelni rzadko lub nawet w ogóle – jak twierdzili – dlatego, że materiały dostarczane przez prowadzących zajęcia są wystarczające do zaliczenia przedmiotu, o czym często sami informują na początku zajęć. Zaskakuje brak oznaczenia biblioteki na dostępnych mapkach kampusu WSG (są parkingi, jest mensa, są punkty informacji). Z 4 studentów napotkanych na terenie kampusu i poproszonych o wskazanie drogi do biblioteki, jeden wskazał właściwą jej lokalizację.

Biblioteka posiada bogaty księgozbiór i ofertę usług, jest wyposażona w nowoczesny sprzęt i sprawnie prowadzona. Jednak zwraca uwagę mała przestronność pomieszczeń bibliotecznych, sprawiających wrażenie maksymalnie wykorzystanych, nawet przyciasnych. Biblioteka naukowa podnosi rangę uczelni wyższej i powinna być nie tylko miejscem zdobywania wiedzy, pozyskiwania informacji naukowej, ale i uczenia zespołowego, miejscem integracji studentów wszystkich kierunków, centrum społecznym. W obecnej lokalizacji i przy obecnej powierzchni – rozszerzenie działalności biblioteki,

wzmocnienie jej pozycji i efektywne wypełnianie funkcji integracyjnych czy społecznych wydaje się być ograniczone. Rekomenduje się podjęcie działań mających na celu stworzenie bibliotece możliwości do realizacji wszystkich funkcji charakterystycznych dla współczesnych bibliotek uczelni wyższych (uniwersyteckich).

Uczelnia zapewnia zgodność infrastruktury dydaktycznej i bibliotecznej i zasad korzystania z niej z przepisami BHP. W budynkach uczelni są umieszczone informacje o sposobie bezpiecznego korzystania, postępowania w razie zagrożenia, a także plany ewakuacji i drogi ewakuacyjne. Instrukcja postępowania w przypadku zagrożeń na terenie kampusu Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy jest udostępniona na stronie internetowej BIP WSG. Ze względu na znaczną liczbę studentów zagranicznych (dominującą na studiach stacjonarnych) – rekomenduje się zamieszczenie na terenie kampusu tabliczek i tablic dotyczących BHP w języku angielskim oraz pozostałych tablic i tabliczek informacyjnych występujących tylko w języku polskim.

Aktualnie na Uczelni studiuje 95 osób z niepełnosprawnościami, w tym na kierunku ekonomia - 11 osób. Są to studenci z upośledzeniem narządu słuchu, wzroku i ruchu (żaden ze studentów nie porusza się na wózku inwalidzkim). Uczelnia wspiera studentów z niepełnosprawnością, oferując indywidualną organizację studiów wraz z dostosowaniem egzaminów, pomoc asystenta (m.in. tłumacza migowego), pomoc finansową (w tym obniżenie lub zwolnienie z opłat, np. parkingowej) i psychologiczną, nieodpłatne wypożyczenie profesjonalnego sprzętu (system FM, dyktafon, tablet, komputer booksense), oferuje zajęcia alternatywne z w-fu, dodatkowe (np. jęz. angielski) czy digitalizację materiałów dydaktycznych. Wsparcie studentów z niepełnosprawnością zapewniające jest przez Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych (<http://niepelnosprawni.wsg.byd.pl> - strona z kontrastem i możliwością 3-stopniowego powiększania czcionki). Ponadto Uczelnia posiada pracownię komputerową dostępną dla osób z niepełnosprawnościami: 10 stanowisk komputerowych wyposażonych w oprogramowanie i sprzęt dla osób z dysfunkcjami ruchu, wzroku i słuchu. W trakcie wizytacji infrastruktury stwierdzono, że nie wszystkie budynki Uczelni są dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, głównie ruchu (brak windy, strome schody, uskok, brak odpowiednio dostosowanych toalet, otworów drzwiowych), co ogranicza osobom z niepełnosprawnością dostępność do wielu pomieszczeń, a także swobodę i sprawne przemieszczanie się po terenie kampusu. Rekomenduje się dostosowanie infrastruktury uczelni do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową, w sposób zapewniający tym osobom swobodny i samodzielny dostęp do pomieszczeń dydaktycznych, naukowych, socjalnych i kulturalnych.

Uczelnia prowadzi zajęcia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość od 2006 roku. Zajęcia są prowadzone przede wszystkim w formie komplementarnej (b-learning), ale dopuszcza się prowadzenie zajęć w pełni zdalnych (e-learning). Platformą edukacyjną (Learning Management System - LMS) zarządza ogólnouczelniany Ośrodek Nowych Technologii Edukacyjnych (ONTE). Do zadań ONTE należy między innymi szkolenie studentów i kadry dydaktycznej w zakresie zdalnego nauczania, implementacja kursów zdalnych, a także monitorowanie pracy wszystkich użytkowników systemu. Platforma umożliwia synchroniczną i asynchroniczną interakcję między studentami i wykładowcami, zakładanie różnego rodzaju forów dyskusyjnych. Kształcenie zdalne wraz z formą przygotowywanych materiałów dydaktycznych, standardem, procedurą składania oraz zasadami ich gromadzenia i udostępniania reguluje *Uchwała Kolegium WSG z dnia 16 października 2018 roku w sprawie kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość*.

Na Uczelni monitorowanie, ocena i doskonalenie bazy dydaktycznej ma charakter ciągły, a w procesie uczestniczą dydaktycy, studenci, a także partnerzy zewnętrzeni. Uczelnia przeprowadza przeglądy infrastruktury dydaktycznej i bibliotecznej, zasobów informacyjnych i edukacyjnych zgodnie z przyjętymi zasadami. Dział organizacji studiów dokonuje systematycznego przeglądu wyposażenia pomieszczeń dydaktycznych. Zapotrzebowanie na oprogramowanie, sprzęt i inne wyposażenie pracowni może zgłaszać każdy wykładowca (do dyrektora jednostki organizacyjnej). Raz w roku – na podstawie zgłoszonego przez jednostki organizacyjne zapotrzebowania, po konsultacji z partnerami branżowymi – dział organizacji studiów przygotowuje zapotrzebowanie na infrastrukturę specjalistyczną. Dział administracyjny raz w miesiącu dokonuje przeglądu budynków i pomieszczeń dydaktycznych. Naprawy uszkodzeń dokonywane są na bieżąco. Ocena sprawności i poziomu wyposażenia technicznego laboratoriów komputerowych i sal dydaktycznych prowadzona jest na bieżąco przez dział IT.

W przypadku zasobów bibliotecznych – zgodnie z uzyskanymi podczas wizytacji informacjami – przed rozpoczęciem każdego roku akademickiego biblioteka przeprowadza wśród wykładowców drogą mailową ankiety dotyczące zapotrzebowania na literaturę specjalistyczną. Dodatkowo analizowane są sylabusy. Publikacje zakupywane są na bieżąco. Z uwagi na stwierdzone braki w zasobach (głównie w literaturze obowiązkowej kursów anglojęzycznych) rekomenduje się zweryfikowanie dotychczasowego trybu uzupełniania zbiorów w celu wyeliminowania jego słabości i podniesienia efektywności.

Ocena warunków studiowania (warunków lokalowych, wyposażenia sal dydaktycznych, dostępu do zasobów biblioteki i czytelni, dostępu do baz czasopism i e-booków, infrastruktury informatycznej, zaplecza kulturalnego, sportowego i rekreacyjnego, bazy socjalnej i ochrony zdrowia, a także obsługi administracyjnej studentów) jest elementem uczelnianego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Ocena infrastruktury wykorzystywanej w procesie kształcenia jest dokonywana w trakcie hospitacji zajęć dydaktycznych (Protokół z hospitacji - uwagi osoby hospitującej dotyczące warunków, w jakich prowadzone są zajęcia), a także w ramach audytu wewnętrznego (ocenie podlega infrastruktura dydaktyczna – jej stan, nowoczesność, kompleksowość, dostępność, a także zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne). Studenci nie mają możliwości systematycznej oceny infrastruktury (m.in.: funkcjonowania biblioteki, wyposażenia pracowni dydaktycznych, zaplecza socjalnego). Swoje uwagi i propozycje mogą zgłaszać przez samorząd studencki, platformę ONTE, bezpośrednio lub za pośrednictwem wykładowców do kierowników jednostek. Rekomenduje się przeprowadzanie systematycznego badania zadowolenia studentów z infrastruktury dydaktycznej (warunków studiowania), np. w ramach ankietyzacji zajęć wraz z przekazywaniem studentom informacji zwrotnej z badania.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 5

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Infrastruktura dydaktyczna, naukowa i biblioteczna są zgodne z potrzebami procesu nauczania i dostosowane do liczby studentów oraz liczebności grup, nowoczesne, umożliwiają prawidłową realizację zajęć i osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się, w tym opanowanie umiejętności praktycznych i przygotowania do prowadzenia działalności zawodowej w obszarach zawodowego

rynku pracy właściwych dla kierunku ekonomia. Uczelnia oferuje wiele udogodnień studentom z niepełnosprawnościami, zapewniających im pełny udział w kształceniu. Nie wszystkie budynki kampusu dostosowane są do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową. Zasoby biblioteczne, informacyjne i edukacyjne są w zasadzie zgodne z potrzebami procesu nauczania i uczenia się (w zasobach bibliotecznych zidentyfikowano braki w zakresie literatury zalecanej w sylabusach); są dostępne tradycyjnie oraz z wykorzystaniem narzędzi informatycznych umożliwiających dostęp do światowych zasobów informacji naukowej i profesjonalnej; są odpowiednio dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością. Infrastruktura dydaktyczna, biblioteczna i informatyczna, wyposażenie techniczne pomieszczeń, środki i pomoce dydaktyczne, zasoby biblioteczne, informacyjne, edukacyjne podlegają systematycznym przeglądom. Pracownicy, studenci i partnerzy branżowi mają realny wpływ na rozwój i doskonalenie infrastruktury.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6

Przyjęta przez uczelnię koncepcja kształcenia zakłada ścisłą współpracę z interesariuszami zewnętrznymi, w tym włączenie ich w proces tworzenia oferty edukacyjnej, programów i planów studiów na kierunku „Ekonomia”. Współpraca ta jest doskonale widoczna w procesie kształcenia na wizytowanym kierunku. Przyjęta forma kontaktów pozwala na bieżąco reagować na potrzeby lokalnego rynku pracy. W ramach zacieśniania tych relacji powołano uczelniany Konwent WSG, w skład którego wchodzi przedstawiciele firm i organizacji gospodarczych, samorządów zawodowych, a także reprezentanci urzędów publicznych oraz NGO.

Wyraźnie widoczny jest duży nacisk na podnoszenie przedsiębiorczości wśród pracowników oraz studentów. W tym celu powołano Studencką Strefę Biznesową oraz Akademicką Przestrzeń Kulturalną. Koordynacją tych działań zajmuje się Samorząd Studentów WSG.

Fakt powołania przy uczelni Konwentu oraz uruchomienie aktywności grupujących wokół uczelni przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego, wskazuje na ciągły charakter takiej współpracy. Potwierdzają to także liczne przykłady prowadzonych konsultacji, weryfikujących zakres i tematykę programu kształcenia na poszczególnych specjalnościach. Współpraca z otoczeniem, realizowana zarówno w ramach Konwentu jak i codziennych operacyjnych kontaktów jest także w sposób ciągły wykorzystywana do obserwacji dalszych losów zawodowych absolwentów kierunku.

Przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego uczestniczyli np. w pracach nad definiowaniem koncepcji kształcenia na kierunku Ekonomia. Opinie w tym zakresie przygotowali np. przedstawiciele podmiotów: Kujawsko - Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Centrum Doradztwa Kosieniak i Partnerzy, HANPLAST sp. z o.o., Kancelaria Radcy Prawnego Jacek Onoszkowicz-Jacyna, Grupa Polska Press, PESA Bydgoszcz S.A. czy AWZ Deweloper. Konsultacje odnosiły się przede wszystkim do

zawartości merytorycznej modułu przedmiotów kierunkowych i modułu przedmiotów specjalnościowych.

Wśród konsultowanych zagadnień dotyczących zawartości merytorycznej poszczególnych modułów przedmiotów kierunkowych można wymienić: dla specjalności „Ekonomika małych i średnich firm” - „Ekonomika sektora TSL” - konsultowane z Polskim Towarzystwem Ekonomicznym, MZK, Zelan sp. z o.o. czy specjalności „Ekonomia menedżerska” - „Logistyka, transport i handel międzynarodowy” – konsultowane z Polskim Towarzystwem Ekonomicznym, Stowarzyszeniem Księgowych w Polsce, Konwentem WSG, Zelan sp. z o.o.

Współpraca z otoczeniem wykorzystywana jest także w obszarze organizacji praktyk. Zarówno miejsce jak i program praktyk przygotowywane są w ścisłej współpracy z interesariuszem, a student obok opiekuna z ramienia uczelni, ma także stały kontakt z opiekunem praktyki z ramienia pracodawcy.

Wyraźnie widoczna jest obecność wśród kadry kierunku osób z praktyką rynkową. Część przedmiotów prowadzona jest przez praktyków, a w przypadkach kilku zajęć są one wręcz prowadzone na terenie interesariusza zewnętrznego. Przykład: zajęcia eksperckie „Gospodarka magazynowa (z uwzględnieniem systemów informatycznych)”, prowadzone dla kierunku Ekonomia I stopień w formie warsztatów na terenie firmy AUTOSOFTWARE Wojciech Zalewski. Przedstawiciel partnera GRAFORM sp. z o.o. organizuje dla studentów spotkania na terenie interesariuszy zewnętrznych, a także prowadzi zajęcia np. z przedmiotu „Podstawy rachunkowości”, w ramach potrzeb również w języku angielskim. Innym przykładem jest przedstawiciel Urzędu Marszałkowskiego prowadzący zajęcia „Strategia rozwoju lokalnego”, na kierunku Ekonomia II stopień.

Uczelnia zachęca także współpracujące podmioty otoczenia społeczno-gospodarczego do proponowania tematów prac, jakie mogłyby zostać zrealizowane przez studentów (lub przy ich współpracy). Jako przykłady realizacji można przedstawić prace magisterskie: „Efekty wdrożenia zintegrowanego systemu SAP B.O.” zrealizowana we współpracy z podmiotem ZELAN sp. z o.o. czy „Motywowanie jako element zarządzania zasobami ludzkimi” zrealizowana we współpracy z podmiotem HANPLAST sp. z o.o.

Od kilku lat, wspólnie z partnerami otoczenia społeczno-gospodarczego uczelnia organizuje także Galę Dyplomatorium Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy. Tylko w roku 2019, nagrody uzyskały trzy prace, pochodzące z wizytowanego kierunku Ekonomia. Warto podkreślić, że fundatorami nagród, wręczanych w ramach Gali, są interesariusze zewnętrzni.

Bliska współpraca z podmiotami sektora bankowego (np. Centrum Prawa Bankowego i Informacji, Fundacja Warszawski Instytut Bankowości) umożliwia przedstawicielom Instytutu Ekonomii i Zarządzania udział w konferencjach oraz korzystanie z udostępnianych uczelni materiałów dydaktycznych. Codzienną praktyką jest także zapraszanie wykładowców Związku na wykłady otwarte. Przykładem takiej współpracy jest udział w maju 2019 r. przedstawicieli Uczelni w konferencji „Cyfrowa transformacja sektora finansowego”.

Uczelnia organizuje i współorganizuje konferencje o charakterze naukowym, popularnonaukowym i branżowym. Jako przykład można przedstawić Bydgoski Festiwal Nauki. Przedsięwzięcie organizowane przy współpracy z Uniwersytetem Kazimierza Wielkiego, Uniwersytetem Technologiczno-Przyrodniczym, a oraz Collegium Medicum UMK i Bydgoską Szkołą Wyższą. Celem festiwalu jest popularyzacja nauki, kultury i sztuki, a także najważniejszych osiągnięć naukowych, technicznych. Jest to największe tego typu wydarzenie w Bydgoszczy

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 6

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Zarówno forma współpracy jak i jej intensywność wskazują na pełną zgodność z koncepcją i celami kształcenia. Operacyjny kontakt z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego, prowadzony jest przede wszystkim z partnerami działającymi w obszarach działalności zawodowej/gospodarczej oraz zawodowego rynku pracy właściwymi dla wizytowanego kierunku.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7

Umiędzynarodowienie procesu kształcenia jest zgodne z koncepcją, celami kształcenia i wynika ze Strategii Rozwoju Uczelni na lata 2018 – 2022. Jest realizowane poprzez ofertę kształcenia w językach obcych, rozwijanie wymiany międzynarodowej studentów i kadry, udział w międzynarodowych konferencjach naukowych oraz kursach, stażach i szkoleniach. Na Uczelni studiuje ponad 700 studentów zagranicznych, z tego ok 360 w języku polskim (ok. 90% pochodzi z Ukrainy). Uczelnia realizuje szereg projektów w ramach 8 międzynarodowych programów (Erasmus+ KA2 oraz KA125; Polsko-Ukraińska Rada Wymiany Młodzieży; Polsko-Rosyjska Rada Dialogu I Porozumienia; European Solidarity Corps; Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej - Welcome to Poland; Visiting Professor; Study Buddy). Aktualnie Uczelnia ma podpisane 134 umowy o współpracy międzynarodowej: 74 umowy w ramach programu Erasmus+ oraz 60 umów realizowanych przez Centrum Partnerstwa Wschodniego. Z uzyskanych w trakcie wizytacji informacji i przedstawionej dokumentacji wynika, że w ramach umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku ekonomia:

- są aktywne 72 umowy w ramach Programu Erasmus+ - z uczelniami w takich krajach, jak: Austria, Azerbejdżan, Belgia, Niderlandy, Niemcy, Ukraina, Słowacja, Szwecja, Zambia, Malezja, Indie, Białoruś, Armenia, Uzbekistan, Chorwacja (2), Czechy (4), Hiszpania (4), Litwa (6), Łotwa (3), Portugalia (5), Rumunia (3), Słowenia (2), Turcja (13), Węgry (4), Włochy (2), Macedonia (2), Rosja (2), Kazachstan (4), Gruzja (2),
- 154 osoby studiuje w języku angielskim (specjalność: International Business - studia I i II stopnia) głównie z krajów afrykańskich oraz azjatyckich (Sri Lanka, Indie, Tajlandia, Indonezja, Jemen, Nepal, Mongolia, Kazachstan, Nigeria, Senegal, Sierra Leone, Zambia, Demokratyczna Republika Kongo, Rwanda, Zimbabwe, Etiopia, Kenia, Kamerun, Gruzja, Botswana, Burundi, Ghana),

- w latach 2017-2019 w ramach Programu Erasmus+ na studia zagraniczne i praktyki wyjechało 16 studentów kierunku ekonomia (Portugalia, Łotwa, Rumunia, Czechy, Włochy, Niemcy, Grecja, Malta, Chorwacja, Estonia Hiszpania); na studia w WSG przyjechało łącznie 132 studentów zagranicznych (głównie z Turcji, Portugalii, Włoch, Hiszpanii, Rumunii, Zambii), a wielu z nich uczestniczyło w zajęciach oferowanych na kierunku ekonomia,
- w latach 2017-2019 zrealizowano 24 zagraniczne wyjazdy studyjne pracowników (wykłady/szkolenia) oraz 14 przyjazdów kadry zagranicznej (Finlandia, Rumunia, Turcja, Indie, Gruzja, Rosja, Litwa, Słowenia), która prowadziła wykłady otwarte, dostępne dla studentów kierunku ekonomia,
- jest zatrudnionych 7 profesorów wizytujących (4 z Ukrainy, 2 z Niemiec i 1 z Rosji),
- w ramach programu COPENICUS w latach 2017-2019 prowadzono szkolenia, kursy i certyfikacje dla przyjeżdżającej kadry zagranicznej; uczelnia podjęła 34 inicjatywy (staż dla pracowników – 27; szkoła letnia/zimowa dla studentów – 3; warsztaty dla studentów – 3, dla pracowników – 1), w których uczestniczyły 182 osoby z uczelni partnerskich z Ukrainy, Białorusi, Kazachstanu,
- w partnerstwie zorganizowano 3 międzynarodowe konferencje, w których aktywnie uczestniczyli wykładowcy kierunku ekonomia,
- zorganizowane zostały warsztaty dla studentów zagranicznych, m.in.: w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce przez obcokrajowców, czy w zakresie projektowania Google Desing Thinking.

Uczelnia stwarza dobre możliwości rozwoju międzynarodowej aktywności nauczycieli akademickich oraz studentów, co znajduje odzwierciedlenie - w przewyższającym liczbę miejsc – zainteresowaniu uczestnictwem w programach wymiany (udostępniono sprawozdania ze spotkań rekrutacyjnych na wyjazdy studentów na praktyki i na studia, a także sprawozdania ze spotkania rekrutacyjnego na wyjazdy w celu prowadzenia zajęć oraz w celach szkoleniowych pracowników Uczelni). Ponadto Uczelnia:

- zapewnia pomoc w zakresie organizacji i dopełnienia formalności związanych z wyjazdem zagranicznym,
- organizuje spotkania promujące wymianę międzynarodową dla studentów, m.in.: odbywający się dwa razy w roku „Orientation Week” oferuje warsztaty, spotkania integracyjne, spotkania z kadrą, a także zaznajamia studentów z funkcjonowaniem w systemie polskiej i europejskiej edukacji oraz społeczności lokalnej,
- organizuje w ramach programu Erasmus+ dedykowany tydzień dla przyjeżdżającej kadry akademickiej tzw. International Week (w 2019 roku uczestniczyło w nim 14 nauczycieli akademickich, m.in.: z Indii, Gruzji, Azerbejdżanu, Zambii, Turcji, Finlandii, Malezji, Rumunii, Rosji,
- zapewnia możliwości podnoszenia kompetencji językowych kadry – w roku akademickim 2018/2019 7 pracowników Instytutu Ekonomii i Zarządzania uczestniczyło w kursach języka angielskiego na różnych stopniach zaawansowania,

- realizuje od 2018 roku specjalny projekt Welcome Center – program obejmuje działania zmierzające do wyposażenia kadry Uczelni w szerokie kompetencje międzynarodowe, jak i wspierające studentów międzynarodowych.

Na kierunku zajęcia z języków obcych (angielski, niemiecki czy rosyjski) trwają cztery semestry i obejmują: język obcy w środowisku pracy oraz język obcy specjalistyczny związany z kierunkiem studiów.

Monitorowanie mobilności studentów i pracowników Uczelni, a także stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia należy do zadań pionu międzynarodowego podlegającego prorektorowi ds. międzynarodowych. Co roku kierownicy jednostek są zobowiązani do przedstawienia karty umiędzynarodowienia jednostki naukowo-dydaktycznej (w trakcie wizytacji udostępniona karta Instytutu Ekonomii i Zarządzania za rok 2019). Zawiera ona stan aktualny podjętych działań, plan na najbliższy rok, mocne i słabe strony jednostki w zakresie umiędzynarodowienia, a także propozycje dotyczące nowych aktywności, modyfikacji i usprawnień w zakresie podejmowanych działań. Sprawy umiędzynarodowienia podlegają ocenie senackiej komisji ds. umiędzynarodowienia kształcenia (przedstawiono protokoły ze spotkań komisji w latach 2017-2019). Studenci zagraniczni mają możliwość wypowiedzenia się na temat działań Uczelni w zakresie umiędzynarodowienia w ankiecie Welcome Center WSG (udostępniono wyniki ankiety z badania satysfakcji ze współpracy z działem spraw międzynarodowych w roku 2019). W przypadku studentów krajowych, ocena umiędzynarodowienia nie jest dokonywana. Pracownicy swoje opinie przedstawiają w sprawozdaniach z odbytych wizyt studyjnych (przedstawione podczas wizytacji). Opinie studentów zagranicznych oraz pracowników są analizowane i wykorzystywane do intensyfikacji i podniesienia efektywności umiędzynarodowienia kształcenia.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 7

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Rodzaj, zakres i zasięg umiędzynarodowienia procesu kształcenia są zgodne ze strategią uczelni i koncepcją kształcenia. Uczelnia stwarza dobre warunki rozwoju międzynarodowej aktywności nauczycieli akademickich i studentów związanej z kształceniem na kierunku, a także posiada ofertę kształcenia w języku angielskim. Mobilność międzynarodową pracowników oraz studentów kierunku można ocenić jako bardzo dobrą. Stopień umiędzynarodowienia kształcenia (skala, zakres, zasięg) podlegają systematycznej ocenie, a jej wyniki są wykorzystywane w działaniach doskonalących.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8

W spotkaniu z zespołem oceniającym wzięli udział studenci wszystkich lat studiów w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych, którzy chętnie wskazywali mocne strony wizytowanego kierunku, związane ze wsparciem oraz motywowaniem w trakcie procesu kształcenia.

W opinii uczestników spotkania do zalet studiów na kierunku ekonomia w Instytucie Ekonomii i Zarządzania Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy należą przede wszystkim wieloaspektowe wsparcie oraz praktyczna wiedza wykładowców, pozyskiwania także poza Uczelnią. Wśród mankamentów wskazano jedynie na nierównomierne rozłożenie zajęć dydaktycznych w organizacji zjazdów dla studentów niestacjonarnych.

Należy istotnie zaznaczyć, że studenci mają możliwość bezpośredniego oraz pośredniego kontaktu z wykładowcami. Dzieje się tak, ponieważ pracownicy dydaktyczni są dostępni dla nich podczas konsultacji. Nauczyciele akademicy pełnią regularne dyżury, a dodatkowo są elastyczni względem wyznaczania dodatkowych spotkań. Już od pierwszego roku studiów wszyscy studenci ekonomii objęci są wsparciem opiekuna roku – nauczyciela akademickiego, który przekazuje informacje na temat praw i obowiązków studentów, zwyczajów panujących na Uczelni oraz pomaga rozwiązywać wszelkie wątpliwości związane z tokiem studiów. Każdy rok studiów może pochwalić się też obecnością starosty. Do jego obowiązków należy, m.in. przestrzeganie terminów harmonogramu sesji egzaminacyjnej, stała i kulturalna komunikacja z pracownikami administracyjnymi i dydaktycznymi oraz bieżąca pomoc koleżankom i kolegom w codziennych problemach.

Zasady rekrutacji na kierunek ekonomia również nie budzą zastrzeżeń studentów, gdyż charakteryzują się one przejrzystością, sprawiedliwością oraz równością wszystkich kandydatów. Warunkiem przyjęcia na I rok studiów jest pozytywny wynik postępowania kwalifikacyjnego, przeprowadzanego w formie elektronicznej. Każdy kandydat rejestruje się w aplikacji *Wirtualna Rekrutacja*, a po uiszczeniu opłaty rekrutacyjnej rozpoczyna się proces kwalifikacji. Kandydat otrzymuje drogą elektroniczną informację o przyjęciu na studia oraz o terminie podpisania umowy. Należy dodać, iż oferta studiów na kierunku ekonomia kierowana jest do szerokiego spektrum kandydatów, na które składają się absolwenci szkół ponadgimnazjalnych (na studia I stopnia) i wyższych (na studia zarówno I, jak i II stopnia) oraz osoby pracujące w przedsiębiorstwach. Warto dodać, iż osoby, które nie ukończyły studiów ekonomicznych I stopnia również mogą uczestniczyć w procesie rekrutacji, ponieważ w takim przypadku program studiów przewiduje dodatkowy moduł komplementarny, złożony z czterech przedmiotów, realizowany w formule e-learningowej, umożliwiający pozyskanie podstawowej wiedzy, wymaganej na II etapie studiów. Uczelnia opracowała także dogodny system rekrutacji cudzoziemców, którzy wypełniają formularz online w języku angielskim lub języku rosyjskim.

Biorąc pod uwagę specyfikę kierunku ekonomia, można stwierdzić, iż są to studia nastawione na indywidualizację ścieżki kształcenia. Wynika to z możliwości wyboru jednej z oferowanych przez Instytut specjalności, które, ze względu na ogromną różnorodność tematyczną, odpowiadają preferencjom studentów. Ponadto wskazana indywidualizacja objawia się poprzez samodzielny wybór promotora oraz seminarium dyplomowego, co znacząco wpływa na możliwość działania w wybranym przez siebie aspekcie kształcenia. Zgodnie z Regulaminem studiów Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy studenci mogą korzystać z trzech form indywidualizacji kształcenia: Indywidualnego

Programu i Planu Studiów (IPPS), Indywidualnej Ścieżki Studiowania (IŚS) oraz Indywidualnej Organizacji Studiów (IOS). Z pierwszej formy wsparcia mogą skorzystać osoby, wyróżniające się wynikami w nauce oraz wykazujące uzdolnienia naukowe w zakresie nauk ekonomicznych. IPPS polega na uzyskiwaniu przez studenta dodatkowych efektów uczenia się, wykraczających poza efekty przewidziane dla studiowanego kierunku, poziomu, profilu, specjalności lub obszaru studiów. Z kolei IŚS dotyczy indywidualizacji w zakresie realizacji planów studiów, w tym sposobów osiągania przez studenta efektów uczenia się oraz ich weryfikacji. W ramach takiego sposobu pobierania nauki studiuje się na podstawie oferty programowej/przedmiotowej Uczelni, z uwzględnieniem indywidualnych zainteresowań oraz liczby punktów ECTS przypisanych poszczególnym formom zajęć lub modułom przedmiotowym. Dotyczy on w szczególności osób, przyjętych na wyższy niż pierwszy semestr studiów oraz studentów, zrekrutowanych w naborze zimowym. Natomiast IOS to specjalny tryb organizacji studiów w ciągu wybranego semestru, który również umożliwia ustalanie indywidualnych sposobów osiągania efektów uczenia się oraz ich weryfikacji. Co ważne, wymaga on uzyskania zgody wykładowców na uczestnictwo w zajęciach w terminach innych niż te, które przewidziano w harmonogramie. Podczas spotkania z zespołem oceniającym studenci podkreślili, że mają wiedzę na temat stosowanych form kształcenia i, z powodu dodatkowych aktywności, często z nich korzystają.

Analizując kwestię motywowania studentów, należy stwierdzić, że wdrożony przez Uczelnię system pomocy materialnej charakteryzuje się zrozumiałymi oraz sprawiedliwymi zasadami. Wśród świadczeń wymienić można: stypendium socjalne, stypendium dla osób niepełnosprawnych, stypendium Rektora i zapomogę. Na polu stypendialnym jest widoczne zaangażowanie samorządu studenckiego, ponieważ jego przedstawiciele są członkami komisji stypendialnej. Zasady przyznawania stypendiów reguluje *Regulamin świadczeń dla studentów Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy*. Studenci podkreślają, iż wszystkie zasady są sprawiedliwe i adekwatne do obowiązujących norm oraz przepisów. Uzyskanie wysokich wyników w nauce uprawnia także do uzyskania zniżek na studia, dodatkowe szkolenia czy studia podyplomowe.

Uczelnia nie zapomina także o wsparciu, kierowanym w stronę osób, wyróżniających się ponadprzeciętnymi umiejętnościami oraz nadprogramową wiedzą z zakresu ekonomii. Najciekawsze pisemne prace dyplomowe są regularnie zgłaszane na konkursy, m.in. Ogólnopolski Konkurs na Najlepszą Pracę Licencjacką i Magisterską z zakresu współczesnych stosunków międzynarodowych Unii Europejskiej.

Wszyscy studenci Instytutu mają możliwość rozwijania swoich zainteresowań naukowych w ramach działalności Studenckiego Koła Naukowego Innowacji i Przedsiębiorczości *Start-up*. Obecnie składa się ono głównie ze studentów zagranicznych. Ich głównym celem jest kreowanie postaw przedsiębiorczości wśród studentów. W minionym roku akademickim przygotowane zostało, m.in. spotkanie otwarte na temat zasad prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce i na świecie, ponadto studenci uczestniczyli w konkursach giełdowych gazety „Parkiet”. Wśród działań, podejmowanych przez Koło, jest także sporządzanie artykułów naukowych z zakresu ekonomii czy biznesplanów oraz tworzenie gier online, uwzględniających tematykę podstaw przedsiębiorczości. Osoby, uczestniczące w spotkaniu z zespołem oceniającym, pozytywnie wypowiadały się także na temat możliwości finansowych oraz wsparcia dydaktycznego, ponieważ nigdy nie pozostały bez jakiegokolwiek uwagi. Każde z nich posiada opiekuna – nauczyciela akademickiego, pełniącego rolę koordynatora, wspierającego w podejmowanych aktywnościach, a przede wszystkim mobilizującego do dalszej aktywności.

Studenci ekonomii są reprezentowani przez samorząd studencki. Jej reprezentanci uczestniczą w posiedzeniach organów kolegialnych, w tym w Senacie Uczelni, Komisjach Dyscyplinarnych czy gremiach dydaktycznych, gdzie opiniują zmiany w programach studiów. Głos środowiska studenckiego odgrywa ważną rolę także w trakcie posiedzeń Rady Bibliotecznej czy w Zespole ds. Umiejscowienia Uczelni. Z kolei działalność projektowa opiera się przede wszystkim na inicjatywach kulturalno-adaptacyjnych, gdzie warto wspomnieć, m.in. o Juwenaliach, zbiórkach charytatywnych dla oddziałów onkologicznych, akcji mikołajkowej oraz Wigilii dla całej społeczności uczelnianej. Współpraca z władzami Wydziału oceniana jest pozytywnie, ponieważ pracownicy wielokrotnie okazują wsparcie merytoryczne, infrastrukturalne oraz finansowe. Do dyspozycji przedstawicieli studentów przeznaczono osobne pomieszczenie z odpowiednim wyposażeniem, pełniące funkcję biura. Ponadto samorząd studencki może liczyć na wsparcie budżetowe w celu organizacji inicjatyw studenckich czy wyjazdów.

Ważny komponent wsparcia społeczności akademickiej stanowią konsultacje psychologiczne, które są niezwykle ważne dla młodych osób. Doradztwem zajmuje się pracownik Uczelni, który stara się, w miarę możliwości, rozwiązywać problemy studenckie w trakcie kilkunastominutowych sesji. W celu zachowania jak najbardziej optymalnych warunków pracy, rekomenduje się zatrudnienie pracownika zewnętrznego.

Warto podkreślić, iż budynek Wydziału jest częściowo dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, ponieważ studenci z dysfunkcjami mogą korzystać z ograniczonej pomocy, w tym także tej infrastrukturalnej. Większość budynków, znajdujących się w Kampusie, posiada windy czy podjazdy dla osób z problemami natury ruchowej. Jednak w przypadku niektórych z nich nie stwierdzono infrastrukturalnych udogodnień. Biblioteka oferuje natomiast możliwość skorzystania z dwóch wyspecjalizowanych komputerów i programów, skanerów, lup do czytania, słuchawek oraz czytnika książek. W zakresie procesu dydaktycznego wsparcie to wygląda adekwatnie do potrzeb studentów. Studenci słabosłyszący mają możliwość bezpłatnego wypożyczenia systemu FM oraz korzystania z pomocy tłumacza języka migowego. Dla studentów z dysfunkcjami dostępna jest także specjalna strona internetowa z dostosowaną wersją dla słabowidzących. Osoby niewidome i niedowidzące mogą także korzystać ze zdigitalizowanych materiałów dydaktycznych oraz z wypożyczonych dyktafonów. W Uczelni dostępna jest także pracownia komputerowa z przystosowanymi stanowiskami komputerowymi do potrzeb studentów niewidomych, słabowidzących oraz poruszających się na wózku inwalidzkim. W trosce o wyrównanie szans osobom z niepełnosprawnościami funkcjonuje też Zrzeszenie Studentów Niepełnosprawnych, które motywuje społeczność studencką do udziału w zawodach sportowych, m.in. Integracyjnych Mistrzostwach Polski dla Studentów z Niepełnosprawnościami.

Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy dba także o inne grupy studenckie. Osoby, będące rodzicami, mogą odpłatnie korzystać ze żłobka i przedszkola, znajdujących się w Kampusie Uczelni. Uczelnia może pochwalić się też dużym odsetkiem studentów zagranicznych, którzy podjęli naukę w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy. Podczas spotkania z zespołem oceniającym zwracali uwagę na wsparcie w zakresie procesu kształcenia, jak i adaptacji do nowego środowiska, złożonego z różnych kultur. Jednostka systematycznie organizuje dla nich *Orientation Week*, w trakcie którego odbywają się warsztaty, zebrania z kadrą oraz spotkania integracyjne. W trosce o wsparcie studentów zagranicznych funkcjonuje także program mentoringowy *Study Buddy*, dzięki któremu polscy studenci opiekują się swoimi koleżankami i kolegami, pomagając w codziennym życiu na uczelni oraz w mieście.

Wizytowana Jednostka udostępnia studentom przestrzeń, w której mogą realizować własne pasje czy spędzić czas między kolejnymi zajęciami. W budynku można użytkować ławki czy kanapy. Ponadto miejsce relaksacyjne znajduje się na terenie Akademickiej Przestrzeni Kulturalnej. Społeczność studencka uważa, iż warunki dostosowane zostały do ich potrzeb. Do dyspozycji jest także Mensa Akademicka, oferująca ciepłe posiłki. Studenci potwierdzają również, że Uczelnia umożliwia dostęp do Internetu, co wspomaga realizację treści kształcenia, a w konsekwencji – osiągnięcie założonych efektów uczenia się.

Na uznanie zasługuje wsparcie administracyjne, skierowane do studentów wizytowanego kierunku. Na Wydziale funkcjonuje bowiem bardzo przyjazny i kompetentny Dziekanat, którego pracownicy pomagają studentom w wielu aspektach dydaktycznych, m.in. w kwestiach stypendialnych. To właśnie w tych osobach studenci widzą ogromne oparcie, co wzmacnia ich komfort studiowania.

Wachlarz różnych form wsparcia oferuje także Biuro Karier. Zajmuje się on bowiem szerokim spektrum pomocy studentom, co umożliwia im odnalezienie się w procesie studiowania. Wśród najważniejszych działań Biura znajdują się: promowanie ofert praktyk, staży i pracy, spotkania ze studentami, doradztwo zawodowe czy warsztaty z kreowania marki osobistej. Ponadto organizowane są Targi Pracy, w których chętnie uczestniczą studenci, mogący zapoznać się z ofertami bydgoskich przedsiębiorców. Ponadto pracownicy Biura tworzą cykliczne wydarzenia, takie jak, m.in. Akademia Planowania Kariery, cykl spotkań Rozmowy z Pracodawcą czy Bliskie Spotkania z Biznesem.

Społeczność akademicka może również zgłaszać wnioski i uwagi, które najczęściej kierowane są bezpośrednio do nauczycieli akademickich lub władz Wydziału. Studenci mają możliwość anonimowej oceny nauczycieli i procesu kształcenia poprzez wypełnienie ankiety oceniającej pracę nauczyciela prowadzącego zajęcia. Wszelkie uwagi czy sugestie, dotyczące procesu kształcenia, m.in. programów studiów, sylabusów, zasad egzaminowania czy dyplomowania, przekazywane są również przedstawicielom samorządu studenckiego.

Na podstawie pozyskanych informacji można stwierdzić, iż Jednostka prezentuje systematyczne, mające charakter stały i kompleksowy, wsparcie w procesie uczenia się. Studenci czują się usatysfakcjonowani różnorodnością metod, dzięki którym mogą wziąć udział w procesie doskonalenia jakości kształcenia, jednak rekomenduje się ich pogłębienie, aby oczekiwania studenckie stanowiły jeszcze ważniejszy element dydaktyczny. Wszelkie działania, inicjowane przez Uczelnię, są adekwatne do celów, przyświecających kształceniu, a przede wszystkim – wielokrotnie wynikają one z potrzeb, związanych z realizacją programu studiów.

Jednostka prowadzi również okresowe przeglądy wsparcia studentów, które pozwalają zweryfikować i ocenić, jak funkcjonują wybrane elementy procesu kształcenia. Badania w tym zakresie prowadzone są formalnie i nieformalnie, ponieważ najlepszym sposobem komunikowania własnych oczekiwań, zdaniem studentów, są bezpośrednie rozmowy z kadrą administracyjną oraz dydaktyczną. Pozwala to na wyjaśnienie ewentualnych wątpliwości lub doprecyzowanie aspektów, które mogłyby wpłynąć na poprawę procesu doskonalenia jakości kształcenia.

Uczelnia dysponuje także badaniem satysfakcji studentów zarówno I, jak i II stopnia. Złożone jest ono z kilkunastu pytań, odnoszących się do organizacji roku akademickiego, procesu dyplomowania, wartości zajęć praktycznych, realizowanych w ramach programu studiów czy oczekiwań względem kierunku studiów. Wyniki z badania nie są jednak udostępniane studentom w sposób ogólny – każda zainteresowana osoba może zapoznać się z nimi w Rektoracie Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy. Rekomenduje się więc publiczne ukazywanie wyników powyższego badania.

Zgodnie z procedurami Uczelni studenci mogą oceniać pracę nauczycieli akademickich, w tym także ich kompetencje dydaktyczne. Poprzez skalę liczbową oraz uwagi dodatkowe przekazują informację zwrotną na temat spełnienia oczekiwań oraz satysfakcji z poszczególnych zajęć dydaktycznych.

Osoby obecne na spotkaniu z zespołem oceniającym zgodnie przyznały, iż w przypadku jakichkolwiek uwag czy sugestii, mogą przekazywać je pracownikom Uczelni. W ten sposób weryfikowane są, m.in. celowość i realizacja praktyk zawodowych, kwestie związane z infrastrukturą czy elementy internacjonalizacji. Nieformalna ścieżka komunikacji wzbudza pozytywne odczucia wśród społeczności studenckiej.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 8

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Uczelnia dysponuje szerokim spektrum wsparcia studentów wizytowanej Jednostki. Warto zwrócić uwagę przede wszystkim na wieloaspektowe działanie oraz wielopłaszczyznową pomoc w procesie kształcenia. Czynniki te objawiają się, m.in. poprzez współpracę w kształtowaniu kompetencji ekonomicznych czy wsparcie materialne i infrastrukturalne. Należy zaznaczyć, iż studenci czują wsparcie pracowników dydaktycznych oraz administracyjnych, którzy w każdy możliwy sposób działają na ich korzyść, tworząc przyjazną i miłą atmosferę wewnątrz społeczności akademickiej. Motywowanie i wspieranie studentów w trakcie procesu kształcenia także zasługuje na wyróżnienie, ponieważ Uczelnia inicjuje wiele działań, umożliwiających docenienie najaktywniejszych osób. Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy wspiera także różne grupy akademickie – studentów-rodziców, studentów zagranicznych czy częściowo też osoby z niepełnosprawnościami. Wpływa to korzystnie na wizerunek zarówno Jednostki, jak i kadry dydaktycznej, która nie stroni od współpracy ze studentami.

Można stwierdzić, iż Jednostka rozumie, że społeczność studencka stanowi ważny komponent rozwoju nauki w dobie nowych wyzwań. Wśród wszystkich osób panuje bowiem przekonanie, iż studentom należy umożliwiać rozwój na wielu płaszczyznach, niekoniecznie tylko tych, związanych z procesem kształcenia.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

- Moduł komplementarny dla studentów studiów II stopnia, którzy nie ukończyli studiów ekonomicznych I stopnia.
- Wsparcie studentów-rodziców poprzez umiejscowienie żłobka oraz przedszkola w Kampusie Uczelni.
- Wieloaspektowe wsparcie studentów zagranicznych – program mentoringowy *Study Buddy* oraz *Orientation Week*.

Zalecenia

Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 9

Kwestia publicznego dostępu do informacji odpowiada potrzebom studentów, kandydatów, pracowników oraz osób zainteresowanych kształceniem w Instytucie Ekonomii i Zarządzania Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy. Najważniejsze informacje w zakresie rekrutacji na studia czy działalności Uczelni zamieszczone są na stronie internetowej wizytowanej Jednostki. Wśród zakładek brakuje jednak materiałów na temat jakości kształcenia oraz sylabusów przedmiotów, realizowanych w ramach modułu komplementarnego dla studentów studiów II stopnia, którzy nie ukończyli studiów ekonomicznych I stopnia. W związku z powyższym, rekomenduje się zamieszczenie sylabusów przedmiotów, wchodzących w skład modułu komplementarnego, jako załącznik do uchwały w tym zakresie, a także stworzenie zakładki na stronie internetowej Uczelni na temat dydaktyki i jakości kształcenia.

Można stwierdzić, iż strona internetowa Uczelni cechuje się przejrzystością informacyjną i została dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz studentów zagranicznych. Treści można przeglądać bowiem w czterech opcjach językowych, a także z użyciem kontrastu.

Programy studiów oraz opisy efektów uczenia się udostępnione są również na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy. W tym miejscu zarówno studenci, jak i kandydaci mogą zapoznać się, m.in. z Regulaminem studiów w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy, Regulaminem świadczeń dla studentów, Regulaminem opłat oraz uchwałami w zakresie procedury rekrutacyjnej. Dostępne są także informacje na temat akredytacji, uprawnień i certyfikatów otrzymanych przez Uczelnię. Upubliczniona jest również informacja o strategii i misji Uczelni na lata 2018-2022.

Do dyspozycji studentów i pracowników Uczelni są także dwie platformy elektroniczne – ONTE oraz ISAPS, które umożliwiają przeglądanie najważniejszych danych, jednak dopiero po zalogowaniu. Wówczas społeczność akademicka może zapoznać się, m.in. z sylabusami poszczególnych przedmiotów, planem zajęć, harmonogramem sesji czy terminami konsultacji nauczycieli akademickich. Warto zaznaczyć, że obie platformy stanowią także ułatwienie w zakresie realizacji praktyk zawodowych. Dostępne są one również w różnych wersjach językowych, co umożliwia studentom zagranicznym bezproblemowe zapoznanie się z najważniejszymi zasadami procesu kształcenia. Duży nacisk kładzie się bowiem na udostępnianie informacji o procesie kształcenia w języku angielskim, m.in. poprzez sukcesywne tłumaczenie istotnych dla studentów dokumentów.

Podstawowe informacje pojawiają się także w gablotach, umieszczonych w budynkach Uczelni.

Uczelnia nie prowadzi sformalizowanej metody ewaluacji publicznego dostępu do informacji, jednak wszelkie uwagi czy sugestie można zgłaszać pracownikom dziekanatu. Studenci przekazują własne spostrzeżenia także za pośrednictwem samorządu studenckiego. Monitorowanie oraz aktualizowanie treści, zamieszczanych na stronie internetowej, poprzedzone jest konsultacjami z gronem akademickim, często również ze wspomnianym wcześniej samorządem studenckim.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 9

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Uczelnia zapewnia publiczny dostęp do informacji różnym grupom interesariuszy – zarówno zewnętrznym, jak i wewnętrznym. Najważniejsze dane w zakresie procesu kształcenia pojawiają się na stronie internetowej, która jest przystosowana do potrzeb studentów zagranicznych oraz osób z niepełnosprawnością wzrokową. Rozwiązania, zaproponowane w tym zakresie, umożliwiają pełny udział wszystkich grup akademickich w codziennym pogłębianiu wiedzy oraz pozyskiwaniu najnowszych informacji.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 10

Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia (WSZJK) na WSG został wprowadzony od roku akademickiego 2012/2013. Opis WSZJK zawiera cel systemu, elementy składowe, strukturę organizacyjną, schematy procedury pomiaru, analizy i doskonalenia jakości kształcenia, zakres oceny procesu kształcenia, zasady oceny studentów, pracowników oraz warunków studiowania (w trakcie wizytacji została udostępniona Uchwała Senatu Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy z dnia 1 października 2019 ws. Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy, a także aktualizowane procedury postępowania w ramach WSZJK z dnia 24 marca 2015 roku). Nadzór nad funkcjonowaniem i prawidłową realizacją celów WSZJK sprawuje powołany przez rektora zespół ds. ewaluacji jakości kształcenia. Okresowych ocen wdrażania i funkcjonowania WSZJK dokonuje senat. Od roku akademickiego 2016/2017 wprowadzono wewnętrzne audyty jakości kształcenia w jednostkach naukowo-dydaktycznych. Ich celem jest - poprzez systematyczną kontrolę oraz czynności doradcze - wspieranie kierownika jednostki w realizacji założeń WSZJK (Zarządzenie Rektora WSG w Bydgoszczy z dnia 1.10.2019 roku w sprawie wewnętrznych audytów jakości kształcenia oraz powołanie zespołu audytującego).

Na szczeblu jednostki naukowo-dydaktycznej za jakość kształcenia odpowiedzialny jest jej dyrektor. Dyrektor ma możliwość powoływania zadaniowych zespołów ds. zapewnienia jakości kształcenia. Zadaniem zespołów jest zbieranie informacji od interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, prowadzenie pomiaru jakości kształcenia oraz opracowywanie jego wyników i przekazywanie do senackiej komisji ds. kształcenia. Dyrektor Instytutu Ekonomii i Zarządzania powołał 4 osobowy zespół ds. oceny efektów uczenia się, w którego skład weszło 2 pracowników naukowo-dydaktycznych Instytutu, przedstawiciel interesariuszy zewnętrznych oraz przedstawiciel studentów (udostępniono Zarządzenie Dyrektora Instytutu Ekonomii i Zarządzania z dnia 07.10.2019). Zespół dokonał oceny efektów uczenia się na podstawie analizy kart ewaluacyjnych przedmiotów realizowanych na kierunku

ekonomia w roku akademickim 2018/2019 (udostępniono *Protokół dot. oceny efektów kształcenia przez pracowników* z dnia 14.11.2019). Rezultatem zaleceń sformułowanych przez zespół było powołanie kolejnego zespołu – ds. weryfikacji jakości procesu dyplomowania i oceny prac dyplomowych obronionych w roku 2018/2019 (udostępnione Zarządzenie Dyrektora Instytutu Ekonomii i Zarządzania z dnia 20.11.2019 wraz z zestawieniem efektów pracy zespołu).

W trakcie wizytacji przedstawiono dokumenty (m.in.: protokoły z posiedzeń zespołu ds. ewaluacji jakości kształcenia, arkusze ocen, karty hospitacji i ewaluacji zajęć, raporty z badania losów absolwentów), które potwierdziły przeprowadzanie systematycznej oceny procesu kształcenia, a także warunków jego realizacji na kierunku, a dotyczące:

- hospitacji zajęć oraz hospitacji studenckich praktyk zawodowych prowadzonych według harmonogramu hospitacji,
- ankietyzacji zajęć przez studentów,
- analizy propozycji i uwag studentów dotyczących programów studiów i przekazanych poprzez platformę zdalnego nauczania, a także ankiety z badania satysfakcji studentów zagranicznych ze współpracy z działem spraw międzynarodowych,
- analizy ankiet ewaluacji zajęć i weryfikacji efektów uczenia się (obowiązek wypełnienia karty ewaluacji zajęć ma każdy nauczyciel),
- badania losów absolwentów – ankieta on-line udostępniana jest przez platformę internetową ONTE oraz portal internetowy <http://e-absolwent.byd.pl>,
- opinii z miejsca studenckich praktyk oraz pracodawców na temat praktycznego wykorzystania wiedzy i umiejętności absolwentów w pracy zawodowej,
- analizy przebiegu kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

Z uzyskanych informacji i przedstawionych dokumentów wynika, że studenci nie mają zapewnionej informacji zwrotnej dotyczącej wyników ankietyzacji (mogą się z nimi zapoznać). Na kierunku nie przeprowadza się również systematycznej (semestralnej, rocznej) oceny jakości prac etapowych. Dokonana podczas wizytacji ocena losowo wybranych prac etapowych pod kątem zgodności z praktycznym profilem kształcenia, dostosowania poziomu wymagań do poziomu zakładanych efektów uczenia się, budzi zastrzeżenia. Prace etapowe, tak jak prace dyplomowe (będące weryfikatorem zakładanych efektów uczenia się dla kierunku) powinny podlegać regularnemu i rzetelnemu przeglądowi pod kątem spełniania standardów. Rekomenduje się włączenie przeprowadzania systematycznej oceny prac etapowych do procesu monitorowania jakości kształcenia przez zespół zadaniowy.

W październiku 2019 roku w Instytucie Ekonomii i Zarządzania przeprowadzono audyt wewnętrzny. Zgodnie z przedstawioną wypełnioną kartą audytu, audyt obejmował ocenę:

- poprawności posiadanej dokumentacji dotyczącej kształcenia na kierunku ekonomia w odniesieniu do obowiązujących zewnętrznych i wewnętrznych uregulowań - weryfikacji podlegały programy studiów, prace etapowe, karty ewaluacji, ankietyzacja zajęć, hospitacje zajęć, proces dyplomowania,
- publicznego dostępu do informacji – przegląd strony internetowej jednostki, zakresu informacji umieszczonych na platformie ONTE oraz zakresu informacji dla studentów w gablotach,

- obsady zajęć,
- współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia - formy i zakres współpracy oraz ich wpływ na program kształcenia na kierunku, realizację prac etapowych, dyplomowych oraz praktyk zawodowych,
- infrastrukturę wykorzystywaną w procesie kształcenia.

Programy studiów (w tym: efekty uczenia się, ich zgodność z potrzebami rynku pracy, treści programowe, system ECTS, metody kształcenia i weryfikacji, praktyki zawodowe) są oceniane w jednostkach naukowo-dydaktycznych z uwzględnieniem opinii studentów oraz interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. Wnioski z oceny programu studiów są wykorzystywane do ustawicznego doskonalenia tego programu, m.in.: wprowadzono możliwość odbywania zajęć dydaktycznych na terenie przedsiębiorstwa (Gospodarka magazynowa). Zatwierdzenie, zmiany i wycofanie programów studiów odbywa się zgodnie z oficjalną procedurą stanowiącą załącznik nr 7 do uchwały w sprawie WSZJK. Propozycje zmian w programie przygotowuje zadaniowy zespół ds. zapewnienia kształcenia jednostki naukowo-dydaktycznej. Zaakceptowane przez dyrektora jednostki zmiany, po zaopiniowaniu przez samorząd studencki, partnerów branżowych, podlegają zatwierdzeniu przez senat (udostępniono opinie samorządu studenckiego).

Przyjęcie na studia odbywa się w oparciu o formalnie przyjęte warunki i kryteria kwalifikacji kandydatów określone w uchwałach kolegium WSG publikowanych na stronie BIP WSG. Przyjęcie na studia następuje na podstawie złożonych dokumentów, a aplikującym na studia w języku angielskim, Uczelnia stawia wymagania co do poziomu znajomości języka. Dla studentów przyjętych na studia II stopnia możliwe są zajęcia wyrównawcze/uzupełniające stosownie do wymagań na kierunku.

Rekomenduje się - w stworzonej na stronach internetowych Uczelni zakładce dedykowanej polityce jakości kształcenia - udostępnienie treści dokumentów dotyczących Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia, składów osobowych zespołów ds. jakości, a także analiz i sprawozdań z badań ankietowych, czy badań losów absolwentów.

Jakość kształcenia na kierunku podlega cyklicznym zewnętrznym ocenom jakości kształcenia (PKA), których wyniki są publicznie dostępne i wykorzystywane w doskonaleniu jakości. Aktualnie uczelnia jest w trakcie procesu akredytowania przez międzynarodową instytucję Accreditation Council For Entrepreneurial & Engaged Universities (ACEEU), która przeprowadza proces ewaluacji w zakresie przyznania Uczelni certyfikatu Uniwersytetu Zaangażowanego.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 10

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Na Uczelni zostały formalnie przyjęte i są stosowane zasady projektowania, zatwierdzania i zmiany programu studiów oraz prowadzone są oceny programu studiów. Systematycznie przeprowadzane są ankietyzacje i hospitacje zajęć, hospitacje miejsc praktyk, badanie losów absolwentów, okresowe oceny nauczycieli, analizy programów studiów i efektów uczenia się, oceny systemu zapewnienia jakości kształcenia na kierunku oraz audyt wewnętrzny w tym zakresie. W ocenę programu studiów zaangażowane są władze uczelni, kadra prowadząca kształcenie, studenci, a także przedstawiciele biznesu – potencjalni pracodawcy. Monitoring oraz analiza wyników przeprowadzonych ocen pozwala na wprowadzenia działań naprawczych i doskonalących jakość kształcenia. Jakość kształcenia na

kierunku podlega cyklicznym zewnętrznym ocenom jakości kształcenia (PKA), których wyniki są publicznie dostępne i wykorzystywane w doskonaleniu jakości.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

4. Ocena dostosowania się uczelni do zaleceń o charakterze naprawczym sformułowanych w uzasadnieniu uchwały Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (w porządku wg poszczególnych zaleceń)

W uchwale Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej w sprawie oceny programowej na ocenianym kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę, nie zostały sformułowane zalecenia. W raporcie z wizytacji wskazano jednak, iż kierunek ekonomia prowadzony WSG w Bydgoszczy ma możliwości rozwoju z uwagi na możliwości elastycznego kształtowania programu studiów w szczególności w zakresie specjalności kształcenia i ich orientację na potrzeby rynku pracy. Rozwój ten szczególnie na studiach II stopnia wymagał wzbogacenia kadry akademickiej w grupie samodzielnych nauczycieli akademickich oraz rozwijania praktycznych form zajęć. Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia został uznany za skuteczny w obszarze współpracy wydziału z przedstawicielami rynku pracy, natomiast wymagał wzmocnienia w zakresie oceny procesu dyplomowania. Bieżąca ocena programowa wykazała, że Uczelnia znacząco zrealizowała powyższe rekomendacje.